

Tvis Andelsmejeri 1. Del.

1892 - 1969-75

Af: Bent Bak

INDHOLD

Tvis Andelsmejeri.....	3
Indledning.....	3
Andelsmejeriets betydning for sognet.....	3
Husmandserhvervets blomstringstid.....	4
Smør som eksportvare.....	5
Mælkens forunderlige vej fra Tvis koen til frokostbordet i London.....	6
Danmarks første andelsmejeri.....	7
Start på Tvis Andelsmejeri.....	9
Mejeriets placering og bygning.....	9
Mejerimaskiner.....	15
Mejerimodel. Billeder fra mejerimuseet på Landbrugsmuseet Gl. Estrup.....	19
Smørkvalitet.....	22
Osteproduktion fra starten på Tvis Mejeri.....	24
Kartoffelkoger.....	24
Vand, brændsel og is.....	26
Vand.....	26
Brændsel.....	26
Is:.....	27
Andre opgaver.....	27
Antal Andelshavere.....	27
Regnskab.....	28
Indtægt.....	36
Udgift.....	38
Mælkemængde fra leverandører.....	39
Mælkemængde fra de enkelte leverandører.....	39
Malkeracer.....	40

Fra 1946-47	41
Fra 1951-52	43
Fra 1955 - 1956	45
Fra 1968 - 1969	47
Mejeribestyrere.	48
Om Jens Kristian Henriksen:	48
Om Poul Jensen Seerup:	49
Om Søren Nielsen Giver:.....	49
Om Niels Giver:	57
Formænd.	64
Bestyrelsen	65
Love for Mejeriet:	66
Mejeridrift - søn og helligdage.....	70
Kilder.....	71

TVIS ANDELSMEJERI.

INDLEDNING.

ANDELSMEJERIETS BETYDNING FOR SOGNET.

Andelsmejerierne havde deres glansperiode fra 1900 - 1970. Andelstanken opstod for alvor o. 1875 og bredte sig med lynets hast fra det første oprettede andelsmejeri i Hjedding i 1882 til, at der i 1935 var 1404 mejerier spredt rundt i hele landet. Her kulminerede antallet af andelsmejerier.

Tvis Andelsmejeri blev oprettet 10 år efter landets første i Hjedding. En vis lokal træghed og modstand skulle lige bearbejdes af de ivrige fortalere for mejeriet. Der skulle investeres, det kostede penge, der var en risiko. Ville mælken ikke blive ødelagt af de mange maskiner? Der blev gjort en stor indsats for at overbevise alle om det rigtige i at oprette et andelsmejeri.

Den store nedtur i antallet af mejerier og samling i større selskaber startede fra 1960. Tvis Mejeri sluttede som selvstændigt mejeri i 1969 og blev en del af Holstebro Mejeri. Mejeriet fortsatte dog fysisk på stedet indtil 1975, hvor produktionen helt ophørte, og bygningerne blev nedrevet i 1976.

Denne beretning er om den godt 80 år lange epoke, hvor mejeriet i Tvis var en meget central og afgørende virksomhed for Tvis, både økonomisk, udviklingsmæssigt, socialt og kulturelt såvel i by og på land.

Det lokale andelsmejeri spillede nemlig en meget vigtig rolle for bønderne, landbrugserhvervet, landsbyen og livet heri. Mejeriet var ikke bare et centralt omdrejningspunkt for bønderne (andelshaverne), men for hele livet i sognet. Tre ting i et sogn var fælles eje, om man var missionsmand eller grundtvigianer, **nemlig kirken, mejeriet og skolen**. Her mødtes hele sognet på en måde hver dag via mælkekuskene, som bragte nyt fra de yderste kroge. Nyhederne spredtes på mejeriet, og kuskene medtog dem så på returen ud til bøndergårdene. Andelsmejeriet var et fantastisk fællesskab for sognets landbefolkning og blev et stort gode, ja en nødvendighed for landbrugets udvikling.

I andelsmejerierne deltes man om overskuddet (samt risikoen). En anden vigtig ting ved andelsmejerierne var nemlig, at når der skulle træffes beslutninger, foregik afstemningerne ikke efter hoved, men efter hoved - hver andelshaver havde således lige meget magt, uanset hvor meget mælk han leverede. Reelt havde de større gårde nok større indflydelse. Formanden var altid rekrutteret fra de større gårde, og med deres store mælkemængde talte de med større vægt.

Der var en valgt bestyrelse blandt andelshaverne, og hvert år var der generalforsamling. Bestyrelsens og mejeribestyrelserens dispositioner var noget man talte meget om. Alle havde en mening om, hvordan det skulle køres. Men enighed og fællesskab var dominerende.

HUSMANDSERHVERVETS BLOMSTRINGSTID.

Husmandserhvervet blomstrede i perioden med de lokale andelsmejerier. Ved udstykninger og ved etablering som statshusmandsbrug kom flere og flere brug til. Tvis Mejeri havde i 1931 185 andelshavere. 22 af disse var brug med 4 køer eller derunder. Livet var nøjsomt og med megen slid, på de små steder. Men familielivet, fællesskabet og kulturen blomstrede på landet. Afregningen fra mejeriet var med til at give det daglige brød til familien og den store børneflokk. Selv om køerne kun gav mælk til at fylde 1 eller 2 transportspande, blev den lille mælkemængde værdifuld, når den blev samlet på mejeriet og brugt til produktion af kvalitets smør, som kunne afsættes i England. Om husmændene sagde formanden L. Vestergaard ved jubilæet i 1942: *"Ved mejeriets hjælp var husmanden stillet lige med de større gårde med hensyn til afsætning af smørret. I stedet for de nøgne flader kom der gang i læplantningen, forårsaget ved oprettelsen af de mange smukke husmandshjem. Mejeriet er ikke udelukkende skyld i dette; men det var tillige ånden fra 1848, der bidrog hertil, hvor mænd som Dalgas, N.I. Fjord og C. F. Tietgen gik i spidsen hver på sit felt, alt til uvurderlig gavn for andelsbevægelsen."*

SMØR SOM EKSPORTVARE.

Andelsmejeriet var den centrale station i "smørrets" rejse fra husmanden med koen i Tvis til frokostbordet hos det pænere borgerskab i London.

Det berømte mærke med de sammenslyngede bronzealderlurer på dritlerne og smørpakkerne stammer fra 1901. Et kvalitetsmærke, der garanterede ophavet og renheden.

En stor eksportvare

Figur 1. Engelsbåden lastes med dansk drittelsmør i Esbjerg Havn 1924. Billede fra Byhistorisk Arkiv Esbjergⁱ

I Danmark er dritlen kendt både som vægtenhed for smør og som en lille tønne af bøgetræ holdt sammen med pilebånd, der kunne rumme denne vægtmængde smør. Af hensyn til eksporten af smør til England er en drittel lig 112 engelske pund (= 1 cwt = 50,80 kg.). Den officielle levering af smør i dritler (trætønder) ophørte i 1967, da smør i stedet blev eksporteret i papemballager hver indeholdende 1/2drittel (vægtenheden). ii

MÆLKENS FORUNDERLIGE VEJ FRA TVIS KOEN TIL FROKOSTBORDET I LONDON.

Figur 2. Koen malkes af Ruth Kjær, Frydenlund Tvis.

1. Koen malkes i Tvis. Mælken hældes på transportspande.
2. Mælkekusken afhenter og rumler af sted med mælken på de dårlige veje til mejeriet.
3. Mælken indvejes, centrifugeres og fløden skummes fra.
4. Fløden pasteuriseres, afkøles og temperaturbehandles.
5. Fløden kærnes til smørkorn og æltes til smør.
6. Smørret pakkes i dritler eller senere pundevis i alufolie.
7. Smørret køres til Tvis Station og transporteres til Holstebro.
8. Smørret opkøbes af smørgrosserer og eksportør.
9. Med tog fra Holstebro til Esbjerg.
10. Transport med skib over Nordsøen.
11. Med tog til London fra Harwich.
12. I Londons forretninger via salgsselskab.
13. På bordet i England som danish butter.

Figur 3. Mælken - fløden og smørrets forunderlige rejse fra husmanden i Tvis til lorden i England. Lurpak mærket har bestået i mere end 100 år.

DANMARKS FØRSTE ANDELSMEJERI ⁱⁱⁱ

Hjedding Mejeri ligger lidt syd for Ølgod i Sydvestjylland.

Det var Danmarks og Verdens første andelsmejeri, indviet 10. juni 1882.

Udformningen af Hjedding - mejeriets vedtægter blev grundstammen i mange andre andelsforetagender, og gårdejernes ide fik vidtrækkende konsekvenser for dansk landbrug.

Her startede andelsbevægelsen, der siden fik stor betydning for landbruget - ja for hele landet langt op i det 20. århundrede.

Hjedding Andelsmejeri fremstår i dag i museumsform, som da det blev taget i brug og viser i al sin enkelthed, hvorledes den lille, originale Maglekilde-centrifuge og smørkernen, begge drevet af en dampmaskine, revolutionerede dansk mejeridrift.

Maglekilde-centrifugen blev opfundet af værkfører L. C. Nielsen ansat på Maglekilde Maskinfabrik.

2007 blev Hjedding Andelsmejeri udpeget som nationalt industriminde af Kulturarvstyrelsen.

Hjedding Andelsmejeri 1882

Hjedding Andelsmejeri blev grundlagt i 1882 i Vestjylland og betegnes som Danmarks første andelsmejeri. Særligt i 1880'ernes sidste halvdel vandt andelsmejeriet indpas i det danske mejerisystem, og det blev hurtigt den dominerende mejeriform. Inden andelsmejeriets fremkomst blev mejeriprodukter enten forarbejdet hjemme eller på et fællesmejeri, der opkøbte mælken fra leverandørerne, men under dårlige betingelser for landmændene. Med opfindelsen af centrifugen blev det muligt at skabe bedre og billigere produkter, men udstyret var dyrt. Oprettelsen af andelsmejerier betød, at mælkeproducenterne i fællesskab oprettede og ejede mejerierne, hvilket sikrede, at også små brug kunne producere kvalitetssmør og opnå en højere afsætningspris for selv mindre mængder. Kombinationen af familiedrevne brug, industriel masseproduktion og demokratisk styreform var en overbevisende organisationsform for mange landmænd. Andelsbevægelsen spredte sig siden til andre dele af landbruget blandt andet i form af andelsslagterier. Allerede o. år 1900 var der mere end 1000 andelsmejerier i Danmark.

Grundprincipper i kontrakten for Hjedding Andelsmejeri:

1. Ens afregning til alle andelshavere: Uanset mængden af mælk sikres leverandørerne samme pris per kande mælk.
2. Stemmelighed: Alle andelshavere har én stemme uanset antallet af køer
3. Solidarisk ansvar: "samtlige Interessenter garanterer alle som én og én som alle", med hele deres ejendom i andelsmejeriet.

Kontrakten for Hjedding Andelsmejeri blev efterfølgende et forbillede for mange andre andelsmejerikontrakter.

1888 var det store gennembrudsår for andelsmejerierne. I gennembrudsfasen var det især gårdmændene, som sluttede op om andelsbevægelsen. Efterhånden indmeldte husmændene sig også. I 1894 var der i alt 907 andelsmejerier. I 1909 var tallet steget til 1163.

Søren Giver (1885 - 1973) var mejeribestyrer i Tvis fra 1912 - 1952. Da han stoppede som bestyrer, var han med til at levendegøre mejeriet på Hjerl Hede.

Figur 4. Søren Giver arbejder på museumsmejeriet på Hjerl Hede

Mandø Andelsmejeri, opført i 1897. Nu på Hjerl Hede. Mejeriet havde ved opførelsen 27 mælkeleverandører med i alt 120 køer.

Et meget lille mejeri i forhold til Tvis Mejeri som toppede med 196 leverandører.

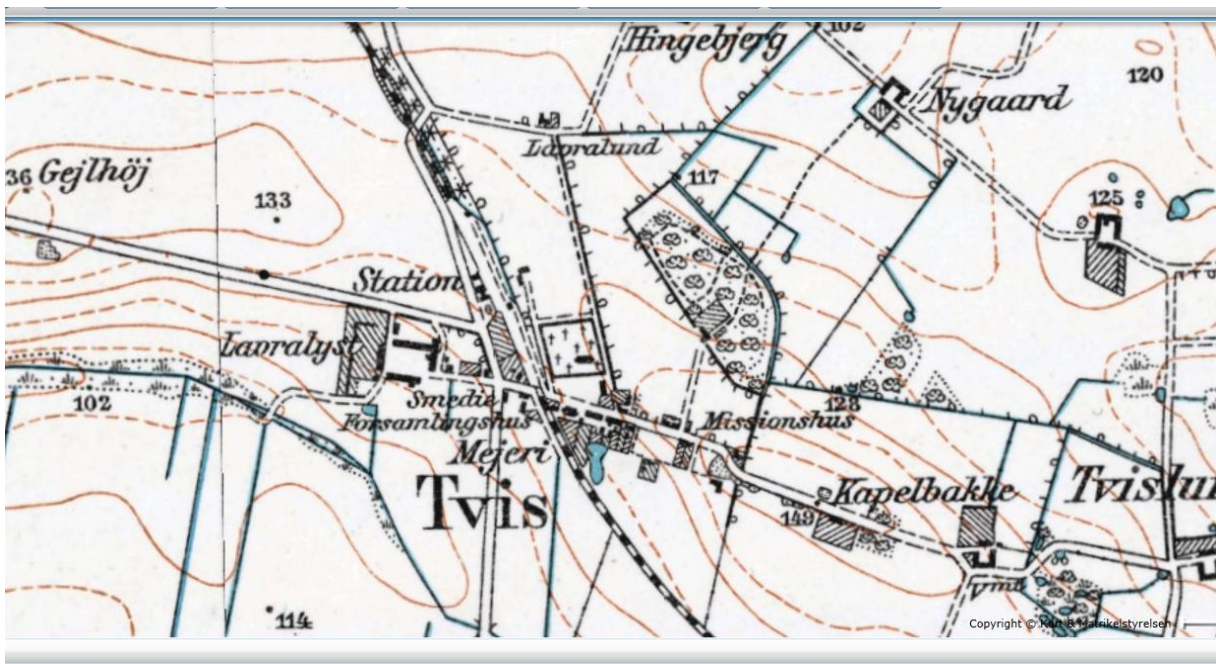
START PÅ TVIS ANDELSMEJERI

Mejeriets start annonceres ved en annonce i Holstebro Dagblad d. 24. marts 1892. I annoncen ønskes tilbud på 70.000 helbrændte sten og 70 tønder kalk. 30. marts samme år annonceres licitationen på murer-, tømrer- og skiffertagsarbejdet. Desuden på materiel- og maskinindkøb og på kørsel af materiale. Licitationen foregår på gården Lauralyst og materialet ligger til gennemsyn på Sdr. Halgaard. Licitationspapirerne og konditionerne er håndskrevne. Dampskorstenen skal være 25 alen høj. I tømrerarbejdet indgår to værelser på loftet til mejeristen. Al udvendigt træ males med oliemaling 2 gange, dog vinduer og døre 3 gange. Det første materiale som kampesten, sand og mursten skal være på stedet allerede 11. april. Her startes byggearbejdet, og det hele skal være under tag 20. maj og færdig til brug 11. juni. En lokal muremester Niels Christensen Jensen Tvis får murerarbejdet med et bud på 975 kr. Tømrer, snedker og malerarbejdet skal laves for 600 kr. Skiffertaget for 165 kr. I alt håndværkerudgifter på 1.740 kr.

En kolossal hurtig byggeproces fra sidst i marts til 11. juni samme år.

MEJERIETS PLACERING OG BYGNING.

Mejeriet bliver placeret overfor kirken, som var opført 5 år før. Det blev for alvor starten på stationsbyen Tvis. Først kirken, derefter mejeriet. Kirken og mejeriet lå som de eneste bygninger et højt sted i landskabet på jord afstået fra proprietær- gården Lauralyst. Der var ingen beboelseshuse, da mejeriet blev placeret. Jernbanen kom først i 1904, så de første år måtte smørret køres med hestevogn fra mejeriet til Holstebro på dårlige veje.

Figur 5. Tvis i første del af 1900-tallet.^{iv} Ganske få huse. Mejeriet centralt placeret.

Mejeriets placering på trekantområdet mellem hovedgaden og jernbanen. Mejeriet kom 12 år før jernbanen.

A er mejeribestyrerboligen (kom i 1912) og B er 1. mejeristbolig med mælkeudsalg (kom i 1949).

Skorstenen markeret.

C er købmandsforretningen.

Mejeribestyrerboligen og købmandsbutikken skal reduceres i forhold til nuværende. Mejeriet havde bedre plads end det fremgår på billedet.

Figur 6. Luftkort fra 2011 over stedet, hvor mejeriet lå.

Figur 7. Stationen 1904, Kirken 1887 og Mejeriet 1892 med skorsten og de første huse i Tvis. Skolerne er stadig udenfor byen.

Figur 8. Tvis Andelsmejeri. Luftfoto fra 1955.^v Pladsen foran mejeriet brolagt i 1952.

I starten bestod mejeriet kun af den lave bygning parallel med hovedgaden. I 1913 blev det ombygget og udvidet med den tværstillede korsbygning med forhøjet skummesal, med tagventilation, med store gavlvinduer og med afsatser til ind- og udvejning af mælken (20.653 kr.).

Beboelseshuset til mejeribestyreren blev opført i 1912 (3.880 kr.), da Søren Giver blev bestyrer.

1929: Kølerummet udvides ved at inddrage den inderste mur og i stedet isolere med korkasfalt. Kølerummet havde meget tykke hulmure isoleret med tørvesmuld.

1930: Beboelseshuset skal udvides med 5 alen ud mod mejeriet. Her skal der indrettes kontor.

1933: Den firkantede mejeriskorsten på 23 m. skal efterfuges og påsættes jernskinner, og mejeriet skal kalkes.

1944: Værnemagten beslaglægger mejeriets kontor.

1949: Ny beboelse til 1. mejerist opføres bag mejeriet. Her skal være mejeriudsalg også.

1952: Pladsen foran mejeriet brolægges

1955: Centralvarmeanlæg i bestyrerboligen.

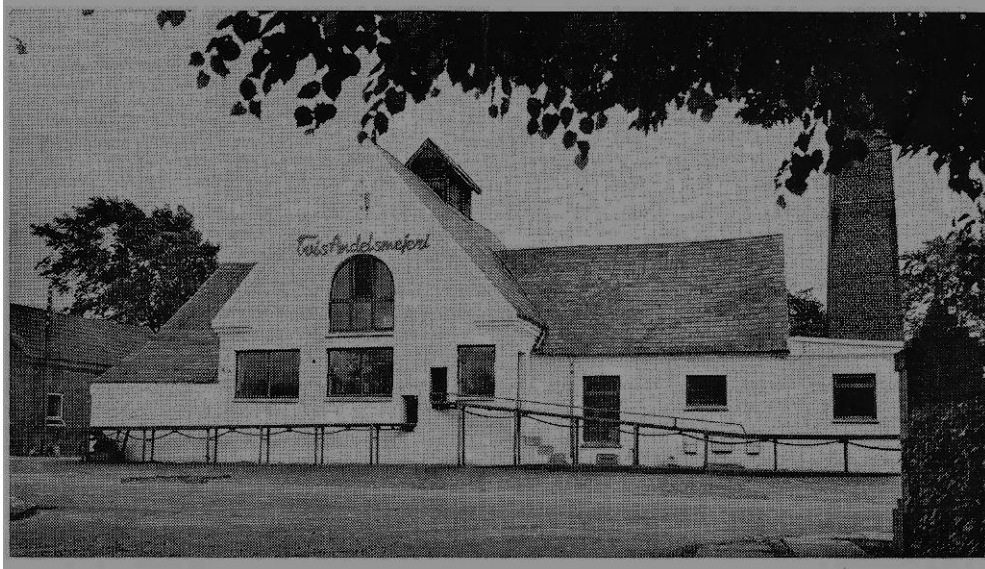
1965: Mejeriet udvides med kærnestue på 60-70 m² pga. det store mælkesalg.

Figur 9. Mejeriet og mejeribestyrerbolig set fra nordsiden ud mod gaden. Søren Giver med mejerikasket sammen med hustruen Valborg og med børnene Vagn Aage og Signe. Bag børnene står tjenestepigen Ellen, som tillige er mejerske. Manden med stråhat er mejerist Holst. 1916.

Figur 10. Mejeriet ved jubilæet i 1967. Mejeribestyrer N. Giver og formand Iver Iversen. Bogstaverne "Tvis Andelsmejeri" sat på mejeriet i 1962.

Figur 11. Tvis Andelsmejeri fra hovedgaden efter 1962. Perronen er nu væk. Transportør fører spandene ind i mejeriet til højre og ud til venstre.

Figur 12. Tvis Andelsmejeri med bestyrerbolig, mejeristbolig, kartoffelkoger i gården bag mejeriet, indgang til købmandsgård. ca. 1955.

Figur 13. Mejeriet set fra hovedgaden over for købmanden ca. 1965. Købmanden sælger BP benzin.

Figur 14. Mejeriet med skiffertaget ca. 1965.

Figur 15. Tvis Mejeri i gadebilledet. Nu med mælketankbil. ca. 1970. Personbil ud for SK - købmanden.

Figur 16. Mejeriet til højre, købmanden derefter. Mejeriet lå tilbagetrukket i forhold til hovedgaden. Ca. 1970.

MEJERIMASKINER.

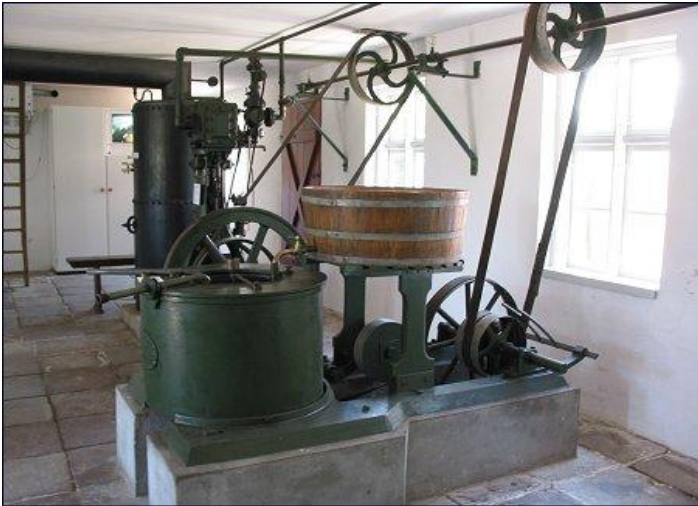
Ved starten af et mejeri, var nogle maskiner helt afgørende. Dampmaskinen leverer kraften, centrifugen skiller fløden fra mælken, og kærner kærner fløden til smør. Indvejningsvægt til vejning af sødmælk, vandpumper og kølemaskiner.

Kraften kom fra fossile brændstoffer. Man fyrede i dampkedel, og dampen herfra drev under højt tryk dampmaskinen, som igen fik hele maskineriet til at køre.

1892: Dampmaskinen til Tvis Mejeri koster 1.175 kr. Alpha-lavall centrifuge 1.150 kr. Alt i alt en udgift i starten til maskineri på 6.150 kr. Ostekarret kunne fås for 60 kr.

Figur 17. Den originale første indvejningsvægt til sødmælk på Tvis Mejeri. Leveret af et firma i København. Står På Harry C. Andersens "museum" på Skautrupvej i Tvis.

Figur 18. Den sorte dampmaskine i baggrunden.^{vi} Fra Hjedding Museumsmejeri.

Figur 19. Det grønne Maglekilde centrifuge.^{vii} I Hjedding. Tvis anskaffede en Alfa-Naval.

Figur 20. Billede fra Hjedding Mejerimuseum.

Figur 21. Maskineriet i andelsmejeriernes start. Her fra mejerimuseet på Hjerl Hede. Det kegleformede store trækar er en vandbeholder. Smørkærnen er den mindre kegleformede træbeholder bag stolpen.

Da mejeriet på Hjerl Hede var levendegjort kunne man se centrifugen køre rundt, så mælken blev skilt i fløde og skummetmælk, - og man kunne se, hvordan smørkærnen drejede rundt, så smørret kærnedes ud i gule smørklumper. Til sidst æltede mejeristerne de nykærnedede smørklumper sammen til fint gult smør.

Alle maskinerne blev drevet af damp fra den brændefyrede kedel.

Figur 22. Til venstre - Primitiv smørkærne til hjemmebrug. I midten og til højre smørkærne i henholdsvis teaktræ og stål til mejeribrug.

Der skulle være pinligt rent i et mejeri.
Derfor fliser på vægge og gulv.

På væggen kan man se, at elkraft er
ved at afløse dampkraft.

Figur 23. Indvendigt fra Tvis Mejeri

Figur 24. Indvendigt fra Tvis Mejeri. Det er den runde smørkærne i hårdt træ som anes bagerst i billedet.

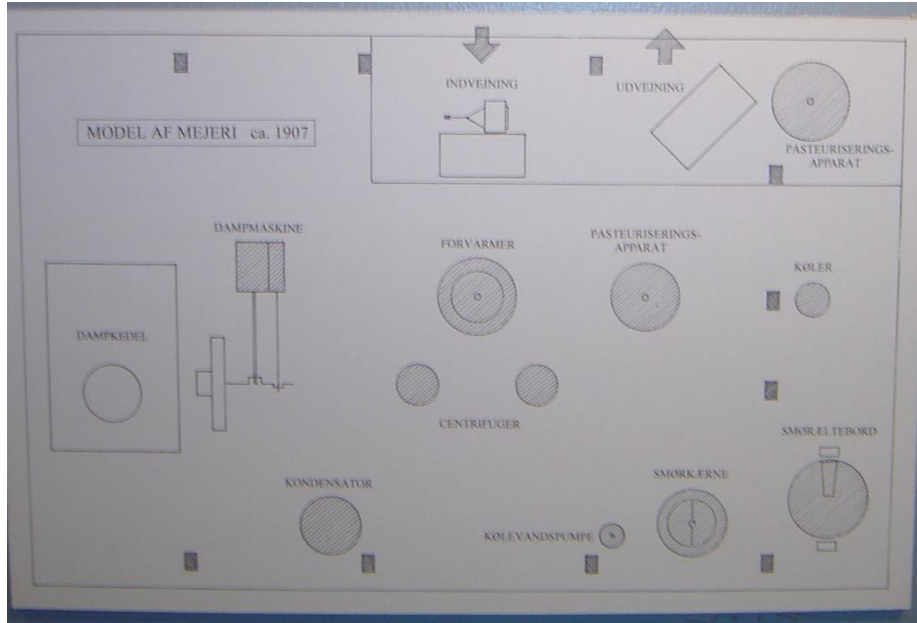
Figur 25. Indvendigt fra Tvis Mejeri. Mejeristen ved centrifugen. Til højre er den originale, gyldne metalknop fra centrifugen på Tvis Mejeri.

MEJERIMODEL.

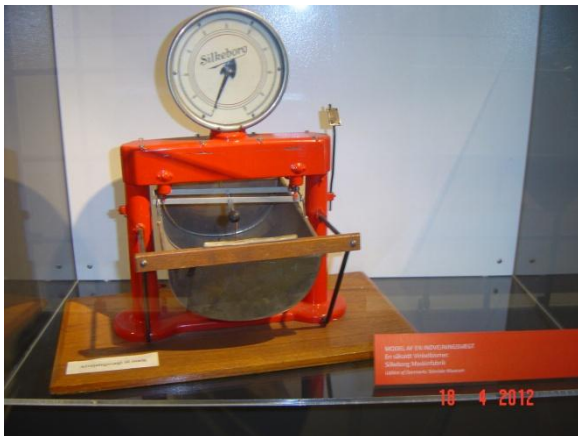
BILLEDER FRA MEJERIMUSEET PÅ LANDBRUGSMUSEET GL. ESTRUP.

Arbejdsgangen i mejerimodellen.

Mælken kom til mejeriet og blev afvejet, hvorefter den løb i rør til forvarmeren. Den varmede den kolige mælk op til 30-40 grader, og bagefter kom den i centrifugen, hvor mælken skiltes i fløde og skummetmælk. Fløden blev pasteuriseret ved 90 grader og afkølet igen på den rillede flødekøler. Derfra løb fløden over i kærnen, der kærnedede den til smør. Smørret tog man ud og æltede det til en fast masse på den runde, rillede plade. Skummetmælken løb i fra centrifugen direkte til afvejning for at blive sendt tilbage til bonden. Alle mejerimaskinerne blev trukket ved dampmaskinen, hvis damp blev fortættet til vand ved genindvinding i kondensatoren.

Grafik af mejerimodel - Gl. Estrup

Indvejningsvægt

Indvejningsvægt

Centrifuge

Apparat til temperaturbehandling

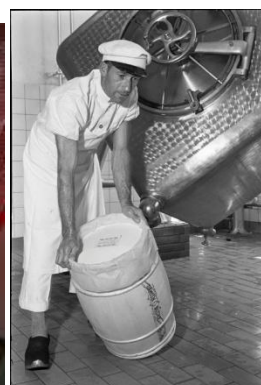
Det mest kostbare indhold i mælken var fløden, og producenterne fik honorering både efter mælkemængde og fedtprocent. Smørret var det gyldne produkt, som blev produceret ud fra fløden. Der skal bruges fløde fra ca. 20 kg mælk for at fremstille 1 kg smør.

Figur 27. Mejeriinteriør. Fliser på gulv og vægge

Figur 26. Smørpakkemaskine. Så er vi i 1960'erne.

Figur 28. Interiør fra mejerier. Det Kongelige Biblioteks billedarkiv, og fra Andelslandsbyen Nyvang^{viii}

Varme- og temperaturbehandling af fløden

Fløde som skal bruges til smørfremstilling, gennemgår en højpasteurisering.
Højpasteurisering: 85°C i 30 sek./90°C i 5 sek.

Efter højpasteuriseringen i pladepasteur hældes fløden over i særlige flødetanke, hvor den afkøles og efterfølgende temperaturbehandles for at få en ensartet konsistens i smørret. Mælkefedtet findes som fedtkugler i mælken/fløden, og består af en blanding af flydende og fast (krystallinsk) fedt. Forholdet afhænger bl.a. af koens foder. For at få en ensartet konsistens i smørret, skal der helst være et ensartet forhold mellem flydende og fast fedt. Ved at temperaturbehandle fløden, inden den kærnes, sikrer man, at det færdige smør har en næsten ensartet konsistens. Temperaturbehandlingen varer omkring et døgn. Før kærning bliver fløden syrnet med en bestemt mælkesyrekultur.

Beholderen til højre af kobber er den originale beholder fra Tvis Mejeri til frysning af is, som blev knust og efterfølgende brugt til temperering af fløden.

Kærning

Når temperaturbehandlingen var overstået, skulle fløden kærnes, dvs. deles i smørfedt og kærnemælk. Denne proces foregik i en kærne.

Fløden pumpes i en kærne, og kærnes ud til smørkorn og kærnemælk. Kærnemælken tappes fra, og smørret æltes efterfølgende med salt og vand, til der ikke længere er synlige

1900: Smøræltmaskinen på Tvis mejeri skal repareres, eller der skal anskaffes en ny.

Før jernbanen kom til Tvis i 1904 skulle smørret køres med hestevogn til køber i Holstebro 1 gang pr. uge. Om sommeren skulle smørret dækkes med presenning. Prisen for kørsel er 0,23 kr. pr drittel. Så skulle kusken også tage tomme dritler, pakker og andet bud med retur fra Holstebro.

1912 Der købes ny moderne smørkærne, hvor smørret gennemgik både æltning og kærning. Skulle afløse den gamle holstenske kærne. Den nye kunne både kærne og ælte smørret.

SMØRKVALITET

I 1894 påbud i Tvis om at fodre køerne med rapskager af hensyn til kvaliteten. Påbuddet blev kontrolleret ud fra leverandørernes regning for køb af rapskager.

Ved smørbedømmelsen i 1962 fik smørret fra Tvis guldmedalje, og mejeribestyrer N. Giver og formanden P. Raundahl blev tildelt en rejse til England. (se guldmedaljen s. 54)

Figur 29. 1. mejerist Gårskjær og mejeribestyrer Alf Pedersen Nøvling Mejeri v. Herning drøfter smørfremstilling ca. 1955. Privatfoto. Her som i Tvis gik der sport i at opnå de fineste resultater ved de årlige smørudstillinger.

Emballering og kølelager

Smørret blev emballeret i dritler, senere også i pakker a 1 pund pakket med alufolie, som beskytter smørret mod lys, ilt og stærke lugte fra omgivelserne. Smørret skulle opbevares på kølelager +5⁰, derfor ishus eller anden køleforanstaltning.

Dritlerne på Tvis Mejeri blev fra 1949 lavet i kælderen til 1. mejeristboligen. Maleren Peter Laustsen havde kontrakt på fremstillingen. Mejeribestyreren var også i perioder involveret i fremstillingen med hjælp fra børnene. Ved regnskyl var der store problemer med vand i drittelkælderen.

Kærnemælk

Kærnemælk var oprindeligt den mælkedel der ved kærningen af fløden tappes fra smørkornene. Tidligere blev smør udelukkende fremstillet i smørkærne. Det betød, at hver gang man producerede smør, fremstillede man også en portion kærnemælk. Sådan er det stadig, når der er tale om gammeldags kærnet smør og gammeldags kærnemælk. Begge typer er fremstillet på en smørkærne. Kærnemælk havde en anden kvalitet end kærnemælk har i dag i 2012. Langt det meste af den kærnemælk der sælges i dag, er fremstillet af almindelig skummetmælk, som efterfølgende er syrnet med mælkesyrekultur.

1918: Ny skummetmælkskar og sødmælkskar på søjlestativ anskaffes

1929: Ny varmtvandskedel.

1939: Der optages et lån på 135.000 kr. til istandsættelse af mejeriet, syrningsanlæg, vandboring og nyt maskineri.

Maskineri: Titan centrifuge, sødmælksvægt, sødmælkskar, 2 stk. mælkekar, flødebassin, 2 udvejningsvægte, pumper, rør og haner.

1939: Der forhandles om delvis overgang til elektrisk drift. Der blev foreslået elektrisk kraft til kærne, kølemaskine, vandpumpe og kærnemælkpumpe.

1953: Ny kartoffelkoger til 40 tdr. + ny kartoffelvasker.

1955: Der skal indlægges centralvarme i mejeribestyrerboligen.

1959: Overgang til mælk på flasker. Der skal købes ny kølemaskine, sødmælkskar med tilhørende pumpe. Investering på 40.000 kr. + installation.

1965: Mejeriet udbygges bagtil med kærnestue og smørpakkemaskine.

1967 ved jubilæet udtaler formanden Iver Iversen - "fornuftige dispositioner og investeringer efter tidens krav. Her i 1967 har vi et veludbygget mejeri, der teknisk er på højde med tiden og med en sund økonomi. (sagt 2 år før sammenlægning med Holstebro). Mejerirationeringsarbejdet spøger rundt omkring. En udvikling vi må være opmærksom på. Men vi har rekordstor leverance af mælk her i sommeren 1967, og en leverandørkreds som slutter godt op om mejeriet. Vort vigtigste formål: altid sikre leverandørerne det bedst mulige udbytte af det, de producerer".

OSTEPRODUKTION FRA STARTEN PÅ TVIS MEJERI.

Prisen på ost nedsættes i 1893 til 0,15 kr. pundet.

I 1896 installeres kakkelovn i ostekammeret.

Ostefremstillingen opgives igen.

I 1934 undersøger bestyrelsen om ostefremstilling kunne gøres rentabelt.

Ostefremstilling bliver aldrig en succes på Tvis Mejeri.

KARTOFFELKOGER

Man udnytter den varme vanddamp til kogning af kartofler.

1913: Den første kartoffelkoger til 10 tdr. opstilles

1943: Kartoffelkogning forhøjes fra 6 til 7 kr. pr. 10 tdr.

1953: Der købes et nyt kartoffelkoge anlæg til 40 tdr. kartofler.

Indtægter ved kartoffelkogning kulminerer i 1957.

1947: 4.065 kr.

1952: 21.000 kr.

1954: 25.000 kr.

1955: 27.000 kr.

1956: 18.000 kr.

1957: 45.000 kr.

De kogte kartofler blev kuglet ned på gårdene og anvendt til grisefoder. Det var også populær "drengefoder" at snuppe en dampende varm kartoffel, når vognene kørte fra mejeriet.

Figur 30. Kartoffelkogerne fra Skarrild Mejeri. Ofte sad kogerne på mejerimuren.

På Tvis Mejeri stod kartoffelkogerne i gården bag mejeriet.

Figur 31. Sognerådsformand Hans Larsen Tvis fylder kartofler i kogeren. Kartofflerne har lange spirer, så det må være et forårsbillede. Mejeribestyrelserens yngste datter Else Merete på læsset ca. 1960.

Figur 32. Her er det Søren Giver(f.1953) som hjælper med at læsse kartofler i vaskeren før kogningen.

O. et mejeri var der liv og mennesker næsten døgnet rundt. Mælk om formiddagen og kartofler om eftermiddagen.

Læg mærke til, hvordan det damper fra det kogte læs udfor mejeristboligen.

Rolige heste midt i travlheden.

VAND, BRÆNDESEL OG IS.

VAND.

Et mejeri har et kæmpestort vandforbrug. Ikke mindst til afkøling og til rengøring.

Tvis Mejeri har egen brønd, som løber tør allerede et år efter mejeriets start. Ny boring, som heller ikke kan dække behovet. Rørledning fra Lauralyst - mergelgrave til supplerende.

1919: 3 brønde på henholdsvis 13,13 og 60 meters dybde

1935: Vandforsyning nu fra vandværk i Tvis.

BRÆNDESEL.

1901: Brugt 12 HK dampmaskine til 650 kr. købes

1904: Kontrakt på kørsel af kul fra Tvis Station til kulhuset på mejeriet.

1. verdenskrig 1914-18: Der må fyres med tørv. I 1916 skal Lauge Nielsen St. Gedbo levere 300 læs hedetørv. Fyring med tørv fortsætter under 1. verdenskrig

1931: Kulfyring.

1932: Dampkedelen springer læk. Ny kedel købes for 5.300 kr.

1939: Der forhandles om delvis overgang til elektrisk drift.

2. verdenskrig 1940-45: Under 2. verdenskrig må der igen fyres med tørv, halm og kvas. De landmænd som skulle have kogt kartofler skulle selv medbringe brændsel. Det kniber for alvor med brændselsforsyning. Man skal i gang med at bruge kvas. Kvasen skal samles i knipper fra kommuneplantagen og fra 8 af sognets landmænd. S. Uhlund skal samle kvasen og levere det ved mejeriet i et skur som skal bygges til formålet. Prisen for et bundt kvas er 0,19 kr. Der opkøbes ikke mindre end 50.000 knipper kvas.

1948: Man går over til fyring med brunkul.

IS:

1900: Det isolerede ishus og en kastet kule ved mejeriet skal i vinterperioden fyldes med is fra søer og mergelgrave. Der tegnes kontrakt på levering. Isen skal være uden græs og andre urenheder. For 48 kr. kan der leveres is.

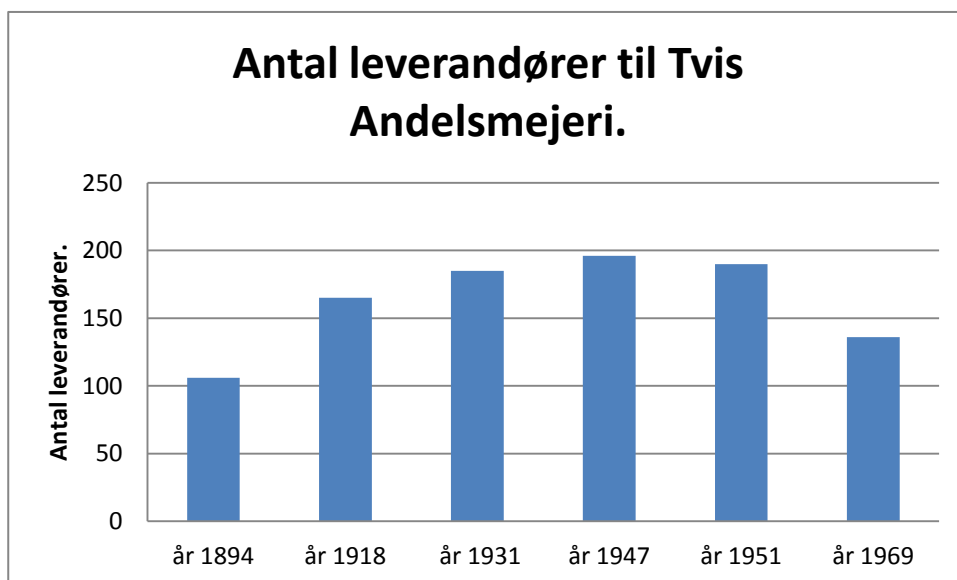
1902: Chr. Hingebjerg udlejer retten til at bjerge is på sine mergelgrave for en 10 års periode for 100 kr. Mejeriet får ret til at rense gravene for græs og urenheder om efteråret før frosten satte ind.

ANDRE OPGAVER

1. Muldvarpebekæmpelse
2. Fluebekæmpelse
3. Udryddelse af oksebremselarver
4. Bekæmpelse af tuberkulose og kalvekastning
5. MLU: mejeriernes og landbrugets ulykkesforsikring.

Fornuftige foranstaltninger som med fordel kunne gennemføres samlet af landboerne.

ANTAL ANDELSHAVERE.

Kort efter starten er der 95 leverandører i Tvis og 11 fra Nr. Felding, som først får sit mejeri i 1907

1918: 165 leverandører og 600 køer.

1929 + 11 leverandører fra Mejdal.

1931: 185 leverandører og 1300 køer (heraf 10 med over 20 køer og 22 med 4 køer eller derunder)

1947: 196 leverandører.

1969: 136 leverandører.

REGNSKAB

Det første regnskab for Tvis Mejeri**for året 1. juli 1892 - til 1. maj 1893**

Indtægt	
Indgået ved salg af smør til grosserer	38326,50
indgået ved salg af smør til leverandører	1113,12
Indgået ved salg af ost	164,04
Indgået ved salg af valle og skyllevand	148,07
Indgået ved salg af skummetmælk	8,28
Andre indtægter	129,90
Beholdning d. 1. maj	164,90
I alt indtægt	40054,81
Udgifter	
Udgået til leverandører for 1072540 pund mælk sødmælk	29109,94
Udgået for kørsel af mælk	3452,21
Udgået for kørsel af kul, is, smør mm	284,34
Olie, salt, soda, løbe, smørfarve mm	192,28
Dritler	701,4
Mejeristens løn	1020,67
Renter, skatter og brandpenge	951,94
Vedligeholde af materiel og nyanskaffelse af maskiner	236,77
Løn til kasserer	50,00
Udgået for kul, tørv og lyng	917,38
Papir, bøger, porto, vejarbejder + andre udgifter	259,20
I alt udgifter	37176,13
Overskud	2878,68
Gæld til Laursen Esbjerg	800
Rest	2078,68

Regnskab 1946 - 1947

Regnskab for Tvis Andelsmejeri fra 1

HOLETERRO.-THOMSENS BOSTRYKKEP. 45

Indtægt.

Kassebeholdning fra forrige Aar.....		772 81
Solgt til Grosserer 233,067,4 Pd. Smør	530,864 82	
Solgt til Leverandører 10,194,5 Pd. Smør.....	25,486 25	
Solgt til Forsøgslaboratoriet 204 Pd. Smør.....	405 16	
Solgt sk. og kj. Mælk til Leverandørerne	162,940 01	
Fra Smørekspertudvalget	43,803 73	
<hr/>		
Solgt i Detail 6,923 Pd. Smør	17,307 50	763,499 97
— — Fløde	10,682 84	
— — Sødmælk	11,096 10	
— — sk. og kj. Mælk.....	3,002 04	
— — Dessert-Is	1,666 23	
<hr/>		
Indkommen ved Kartoffelkogning	4,065 50	43,754 71
Tilskud til Tuberkulinprøver.....	97 60	
Indbetalt Restgæld fra Andelshavere.....	65 40	
Indvundne Renter.....	902 32	
<hr/>		
Renter og Afdrag fra Andelshavere.....		5,130 82 8,353 96

Gennemsnitspris pr. Pd. Smør 246 Øre.
 Forbrugt Mælk pr. Pd. Smør 22,5 Pd.
 Mælkekørsel pr. 100 Pd. Mælk 100 Øre.
 Driftsudgifter pr. 1000 Pd. Mælk 24 Kr. 39 Øre.

Overskuddet er fordelt med 150 Øre pr. 100 Pd. Mælk.

Renten af Mejerilaanet har været 4 %.

Ialt Kr. 821,512 27

27. Septbr. 1946 til 25. Septbr. 1947.

Udgift.

Betalt for 5,816,808 Pd. Sødælk	582,632 72	
Udbetalt Overskud	87,251 66	
		669,884 38
Mælkekørsel	58,659 56	
Smøremballage	11,002 80	
Brændsel	22,909 99	
Vedligeholdelse og Fornyelse af Inventar	3,649 10	
Rengørings- og Pudseartikler	1,682 94	
Olie, Fedt o. lign.	446 48	
Salt og Farve	427 12	
Vedligeholdelse af Bygninger	2,099 28	
Indkøbt Produkter til Is-Creme	420 97	
Kontor- og Portoudgifter	1,522 44	
Smør- og andre Kørsler	1,066 84	
Fragt	76 20	
Syre og Analyser	228 60	
Tvis Vandværk	280 00	
Lys og Kraft (Elektrisk)	2,402 20	
		106,874 52
Mælkedommen	230 80	
Reduktase- og Gerberprøver	398 90	
Ophold af Mælkedommen og Montør	92 00	
		721 70
Skatter	316 05	
Mejeriforeninger	190 80	
Forsikringer	1,442 03	
		1,948 88
Andelssanatorierne	63 84	
Vedligeholdelse af Veje	263 00	
Tuberkulinprøver	1,530 61	
Fluebekæmpelsen	1,553 32	
		3,410 77
Løn til Mejeribestyreren	6,895 74	
Løn til Medhjælpere	12,341 77	
Løn til Kassereren	150 00	
Vikarhold	2,177 50	
Pensionskassen	351 44	
		21,916 45
Renter og Afdrag for Andelshaverne	8,353 96	
Renter og Afdrag for Mejeriet	6,034 04	
Forskelligt	1,052 16	
		15,440 16
Kassebeholdning ved Aarets Slutning		1,315 41
		<u>Ialt Kr. 821,512 27</u>

Ovenstaaende Kasseregnskab for Tvis Andelsmejeri for Aaret 1946—1947 er af os gennemgaaet og sammenholdt med Bøger og Bilag. Kassebeholdningen Kr. 1,315,41 er os forevist. Vi har intet fundet at bemærke.

Tvis, den 22. Oktober 1947.

Jens Eriksen.

Chr. Skautrup.

Regnskab

Regnskabet for september 1951 til september 1952

27.

NOLSTEBRO. - THOMSENS BOSTRIKKERI

Indtægt

Kassebeholdning fra forrige Aar		6.482 29
Solgt til Grosserer 352.755,5 Pd. Smør	1.034.754 35	
» » Leverandører 3.841,5 Pd. Smør	12.205 26	
» » Statens Smørbedømmelse 306 Pd. Smør	788 60	
» sk. og kj. Mælk til Leverandører	134.957 88	
Fra Smørekspertudvalget	50.942 74	
		<u>1.233.648 83</u>
Solgt i Detail 2702 Pd. Smør	8.701 59	
» » Fløde	12.386 23	
» » Sødsmælk	14.784 50	
» » sk. og kj. Mælk	2.182 43	
» » Dessert-Is	509 00	
		<u>38.563 75</u>
Indkommen ved Kartoffelkogning	21.395 50	
Husleje	1.115 00	
Solgt Obligationer	400 00	
Indvundne Renter	1.980 69	
Bonus fra B. P.	330 93	
Tilskud til Tuberkulin- og Blodprøver	2.044 50	
		<u>27.266 62</u>
Fra Kondenseringsfabrik for sk. Mælk		113.115 44

Gennemsnitspris pr. Pd. Smør 308 Øre.
 Forbrugt Mælk pr. Pd. Smør 22,2 Pd.
 Mælkekørsel pr. 100 Pd. Mælk 101 Øre
 Driftsudgifter pr. 1000 Pd. Mælk 24 Kr. 06 Øre.

Overskuddet er fordelt med 150 Øre pr. 100 Pd. Mælk.

Ialt Kr..... 1.419.076 93

Generalforsamling

afholdes i Tvis Forsamlingshus Fredag 14. November Kl. 14.

DAGSORDEN:

1. Beretning
2. Regnskabet.
3. Overenskomst mellem Canned Cream og Leverandørerne til denne.
4. Kaffeboard.
5. Valg af Kasserer.
6. Valg af Bestyrelsesmedlemmer. (Afgaar: P. Christensen, Ejnar Thomsen og Johs. Breinholt).
7. Valg af Revisor. (Afgaar: Jens Morre).

September 1951 til 26. September 1952

Udgift

Betalt for 8.150.918 Pd. Sødmælk.....	1.075.535 78	
Udbetalt Overskud	122.263 30	
Betalt for ekstra Kondensmælk	5.798 44	
		<hr/> 1.203.597 52
Mælkekørsel	82.494 26	
Smøremballage	22.365 53	
Brændsel	30.643 23	
Vedligeholdelse og Fornyelse af Inventar	5.601 04	
Rengøringsartikler	1.506 65	
Smøremidler	714 04	
Salt og Farve	1.122 70	
Vedligeholdelse af Bygninger	1.828 21	
Kontor- og Portoudgifter	1.667 54	
Kørsler	800 50	
Syre og Analyser	304 55	
Lys og Kraft (elektrisk).....	5.640 86	
Vandværket	393 30	
		<hr/> 155.082 41
Mælkedommen	417 25	
Gerberprøver	761 53	
Ophold af Mælkedommen og Montør	124 00	
		<hr/> 1.302 78
Skatter	1.526 51	
Forsikringer	2.067 91	
		<hr/> 3.594 42
Udgifter angaaende Mund- og Klovesyge.....	878 17	
Mejeriforeningen	258 40	
Andelssanatorierne	64 19	
Vedligeholdelse af Veje	1.065 83	
Tuberkulin- og Blodprøver.....	3.628 70	
Fluebekæmpelsen	1.151 00	
Leje af Kirkestald (5 Aar)	500 00	
Jubilæumsudgifter	1.762 40	
		<hr/> 9.308 69
Løn til Mejeribestyreren	11.796 00	
» » Medhjælpere.....	17.758 78	
» » Kasserer	200 00	
Vikarhold	3.919 07	
Pensionskassen	451 80	
		<hr/> 34.125 65
Renter og Afdrag	9.537 80	
Forskelligt	968 10	
		<hr/> 10.505 90
Kassebeholdning ved Aarets Slutning.....		1.559 56
		<hr/> Ialt Kr..... 1.419.076 93

Harald Halgaard,
Kasserer.

S. Nielsen Giver,
Mejeribestyrer.

Undertegnede Revisorer har Dags Dato gennemset ovenstaaende Mejeri-
regnskab for Tvis Mejeri for Aaret 1951—52 med tilhørende Bøger og Bilag
og Kassebeholdningen forevist og alt fundet i fin Orden.

Tvis, den 22. Oktober 1952.

Jens Morre.

Jens Eriksen.

Regnskab for september 1955 til september 1956

Regnskab for Tvis Andelsmejeri fra 30.

HOLSTEBRO.-THOMSENS BOSTRYKKERI

Indtægt

Kassebeholdning fra forrige Aar		3.581 34
Solgt Smør til Grosserer 404.576 $\frac{1}{2}$ kg	1.363.492 00	
» » » Leverandører 3.060 $\frac{1}{2}$ kg	11.250 13	
» » » Statens Smørbedømmelse	925 79	
		1.375.667 92
Solgt Fløde til Leverandører		4.613 52
Solgt sk. og kj. Mælk til Leverandører 8282301		457.041 92
Til Drift og Efterbetaling		261.562 74
Solgt i Butikken: 2.590 $\frac{1}{2}$ kg Smør	9.180 78	
» » 1.645 Ltr. Piskefløde	7.151 01	
» » 342 » Kaffebløde	1.036 27	
» » 32.593 » Sødsmælk	17.112 32	
» » 5.512 » Skummetmælk	992 14	
» » 4.825 » Kærnemælk	965 00	
» » 472 » Ymer	284 99	
		36.722 51
Kartoffelkogning	17.987 00	
Reduktasefradrag	3.901 41	
Husleje	1.065 00	
Solgt Obligationer (Canned Cream)	400 00	
Forskelligt til Leverandørerne	316 11	
Salg af Dampmaskine m. m.	635 00	
Bonus fra B. P.	378 78	
Indvundne Renter	1.907 10	
		26.590 40

Gennemsnitspris pr. $\frac{1}{2}$ kg Smør 338 Øre
 Forbrug af Mælk pr. $\frac{1}{2}$ kg Smør 21,3
 Mælkekørsel pr. 100 $\frac{1}{2}$ kg Mælk 93 Øre
 Driftsudgifter pr. 1000 $\frac{1}{2}$ kg Mælk 21,54 Kr.
 Gennemsnitsfedt $\frac{0}{0}$ 3,94
 Mejeriets Gæld ved Regnskabsaarets Slutning 21.000,00 Kr.

Efterbetaling fordelt med 170 Øre pr. 100 $\frac{1}{2}$ kg Mælk

Ialt Kr. 2.165.780 35

Generalforsamling

afholdes i Tvis Forsamlingshus Tirsdag 20. Novbr. Kl. 19,30 præc.

DAGSORDEN:

1. Beretning.
2. Regnskab.
3. Valg af Kasserer.
4. Valg af Bestyrelse. Følgende afgaar: Peder Christensen, Ejner Thomsen og Laurits Sandfær.
5. Valg af Revisor. Afgaar: Jens Morre.
6. Eventuelt.

Efter Generalforsamlingen Foredrag ved Forstander Nissen, Lægaard, samt fælles Kaffe bord for Leverandører med Damer.

September 1955 til 27. September 1956

Udgift

Betalt for 8.718.758 1/2 kg Sødmælk	Fedtværdi 1.345.351 46	
	Skm.værdi 457.041 92	1.802.393 38
Udbetalt som Efterbetaling		148.218 19
Mælkekørsel	79.298 17	
Smøremballage	27.656 21	
Brændsel	19.640 16	
Vedligeholdelse af Maskiner og Inventar	3.601 69	
» » Bygninger	1.682 22	
Rengøringsartikler	2.435 91	
Smøremidler	427 00	
Salt, Farve og Mælkesyre	1.984 30	
Kontor- og Portoudgifter	1.546 90	
For Kogning af Kartoffler	446 00	
Bortkørsel af Affald fra Vasker	1.029 00	
Øvrige Transportudgifter	1.007 25	
Elektricitet	5.572 68	
Vandværket	430 80	
Mælkedommen	763 50	
Gerberprøver	876 45	
		148.398 24
Skatter	2.113 68	
Forsikringer og Foreninger	1.948 14	
Vedligeholdelse af Veje	560 18	
Leje af Kirkestald	100 00	
Kedelrensning	470 00	
		5.192 00
Installation af Centralvarme	6.566 15	
Opførelse af Slambønd ved Kartoffelvasker	1.106 79	
Reparation samt Fornyelse ved Borerørspumpen	1.446 69	
		9.119 63
Løn til Mejeribestyrer	12.691 00	
» » Medhjælpere	22.662 79	
» » Kassereren	200 00	
Vikarhold	1.725 14	
Pensionskassen	351 25	
		37.630 18
Renter og Afdrag af Laan	8.365 60	
Forskelligt	431 72	
		8.797 32
Kassebeholdning ved Regnskabsaarets Slutning		6.031 41
		<u>Ialt Kr..... 2.165.780 35</u>

Vilh. Sønderby,
Kasserer.

Niels Giver,
Mejeribestyrer.

Dags Dato har vi undertegnede Revisorer gennemset Regnskabet for Tvis Andelsmejeri for Aaret 1955-56 og fundet Regnskabet i god Orden, og Kassebeholdningen forevistes.

Tvis, den 24. Oktober 1956.

Jens Morre.

Jens Eriksen.

Det sidste regnskab som selvstændigt mejeri.

Regnskab for Tvis Andelsmejeri fra

27. septbr. 1968 til 6. november 1969

INDTÆGT			
Overførsel fra forrige år		1.088	52
Solgt smør en gros	297.949 kg	1.839.003	70
Hjemmemarkedsordningen		344.038	85
En gros salg af skummetmælk	755.130 kg	93.189	40
„Spandepenge“		1.044	12
		94.233	52
Salg til forhandler:			
Smør	8.350 kg		
Piskefløde	7.746 kg		
Fløde	1.823 kg	335.224	16
Sødmælk og ymer	194.130 kg		
Skm. og kærnemælk	48.339 kg		
Forbrugertilskud		46.739	13
Salg til andelshaverne:			
Smør	3.629 kg	33.631	68
Piskefløde	ca. 790 kg	6.354	94
Ymer	ca. 2.900 kg	3.390	85
Skm. og kærnemælk	5.452.920 kg	651.552	54
Returmælkstilskud til 6/3		35.771	70
		730.701	71
Husleje		2.320	00
Laboratorieleje		906	00
Renter		3.032	31
Returmælkstilskud 7/3-24/7		64.361	10
Merhjemtagelsesordningen II		67.134	51
		258	90
+ udbetalt til andelshaverne		14.065	45
Modtaget fra Osteeksportudvalgets Driftsfond		14.065	45
+ udbetalt til andelshaverne		-14.065	45
Beholdning af fløde pr. 6/11-69 (FE 82,620)	2.430 kg		6.900
		3.401.788	38

Niels Giver
Mejeribestyrelse (kasserer)

Undertegnede har dags dato revideret regnskabet for Tvis A/M. Bøger og bilag er os forevist og fundet i orden. Kassebeholdningen d. 6/11 1969 er os forevist.

Tvis, den 9. januar 1970.

Henrik Nørgaard

Kr. Lund Nørgaard

Driftsregnskab og status er overensstemmende med det for mejeriet førte bogholderi, som vi har revideret.

Arhus C, den 5. december 1969.

De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation
Revisionsafdelingen
Knud Møller B. Caspersen

UDGIFT			
Andelshaverne for 6.558.726 kg sødmælk incl. mælketilskud		2.942,093	14
+ tillæg for 1. kl. mælk		26.138	50
		2.968,231	64
+ modtaget mælketilskud	359.617,14		
+ reduktasefradrag	20.981,70	380.598	84
Premier		1.341	00
Forskud på efterbetaling		50.614	00
Rest-efterbetaling		142.868	42
		193.482	42
<i>Driftsudgifter:</i>			
Renter		30.055	15
Mælkekørsel (m/ drift af tankvogne, u/ chaufførløn, forrentn. og afskrivn.)		45.947	54
Anden kørsel og fragt		903	26
Mejeribestyrelse		46.509	14
Medhjælpsløn og chaufførløn		141.135	46
Andre lønninger		18.647	83
Brændsel		12.600	55
Elektricitet		12.660	35
Smøremballage		81.175	05
Vedligeholdelse af bygninger		5.961	74
Vedligeholdelse af maskiner og inventar		19.707	83
Tekniske artikler til smørproduktion		2.165	86
Tekniske artikler til laboratoriet		2.265	00
Detalsalgudgifter		51.073	80
Rengøringsartikler m. v.	18.820,90		
+ salg til andelshaverne	10.775,65	8.065	25
Kontor-, telefon- og portoudgifter		6.434	12
Skatter, forsikringer og kontingenter		14.425	58
Generalforsamling og møder		3.492	01
Vandgift 1968 og 1969		6.352	40
Mælkebedømmelse		1.954	00
Forskelligt		2.082	00
		513.613	92
+ varebonus		-766	64
		512.847	28
<i>Andre udgifter:</i>			
Afskrivning på bygninger		9.000	00
Afskrivning på maskiner og inventar		41.640	82
Afskrivning på tankvogne		35.900	00
Udgifter til fluebekæmpelse		13.580	00
Køb af ost (m/ beholdn.reg.)		15.970	09
+ salg		15.468	52
Overført til kapitalkonto		5.842	49
		3.401.788	38

INDTÆGT

Mejeriets indtægt kommer først og fremmest fra salg af smør til grosserer. Efterhånden er der også indtægter ved salg til private af de forskellige mejeriprodukter. Der oprettes et mælkeudsalg ved mejeriet i 1949, og i mejeriets sidste perioder kører der mælke-salgsvogne rundt i Tvis by og i Mejdal. I det sidste år som selvstændigt mejeri fra 1968 - 69 sælges der 194.130 liter mælk og 7.746 liter piskefløde til byforhandlerne. Leverandører køber samme år 3.629 kg smør. I 1969 er der også kommet gang i salget af ymer.

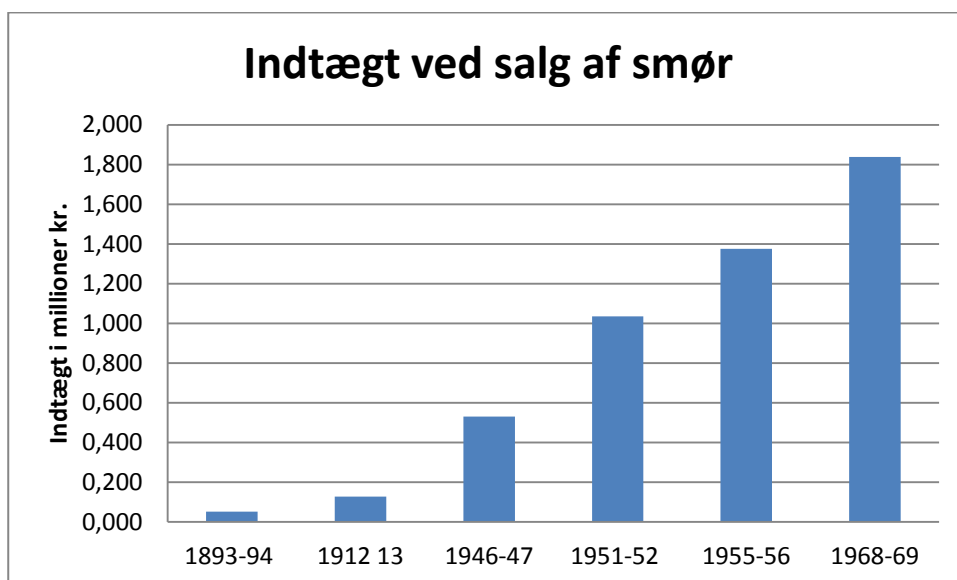
Leverandører betaler også en pris for returmælken (skummetmælken).

Tallenes himmelflugt i forhold til starten, skyldes ikke blot større indtægter, men også i høj grad, at pengenes værdi er blevet mindre.

I 1940'erne og starten af 1950'erne er der salg af iscreme fra mejeriet.

I 1950'erne kommer der salg i det nye produkt: ymer.

Men mælk er stadig mælk. Der fremstilles ikke letmælk eller tykmælk.

1959: Mælk skal forhandles på flasker. Mand ansættes til at køre mælkesalgsvogn i Tvis By og Mejdal.

Figur 33. Gamle mælkeflasker og papkapsler - et samlerobjekt i dag.

Der blev solgt mere og mere mælk til byens beboere i Mejdal og Tvis.

I 1968-69 sælges i alt næsten 200.000 liter mælk og 8.000 liter fløde.

Det var mælk og fløde på flaske med de berømte mærkater.

Til venstre et originalt Tvis låg til flødeflasken.

Figur 34. Billeder fra mejerimuseumsdelen på Landsbrugsmuseet Gl. Estrup.

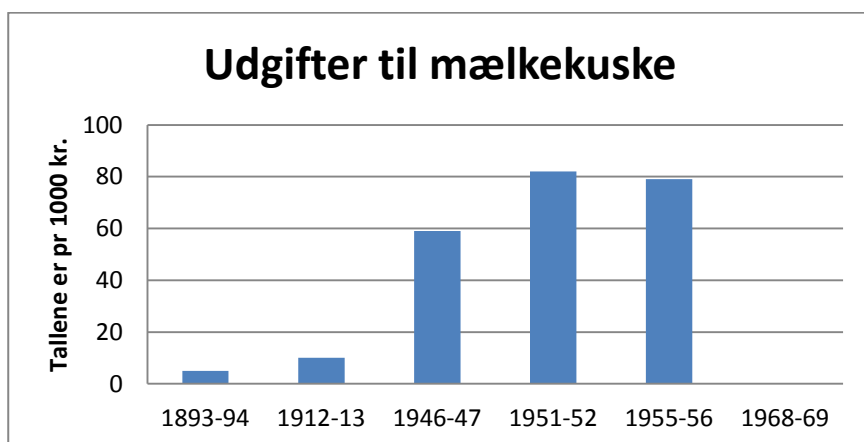
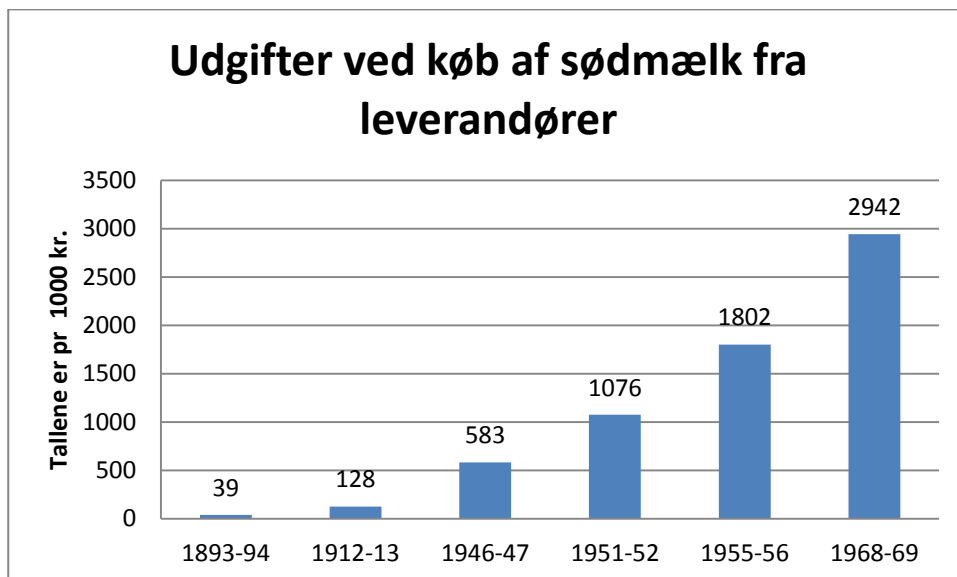

UDGIFT

De største udgifter er betaling til leverandørerne for den leverede sødmælk.

Dernæst kommer udgifter til mælkekuskene for mælkekørsel.

Der er også væsentlige udgifter til brændsel, lønninger, emballage m.m.

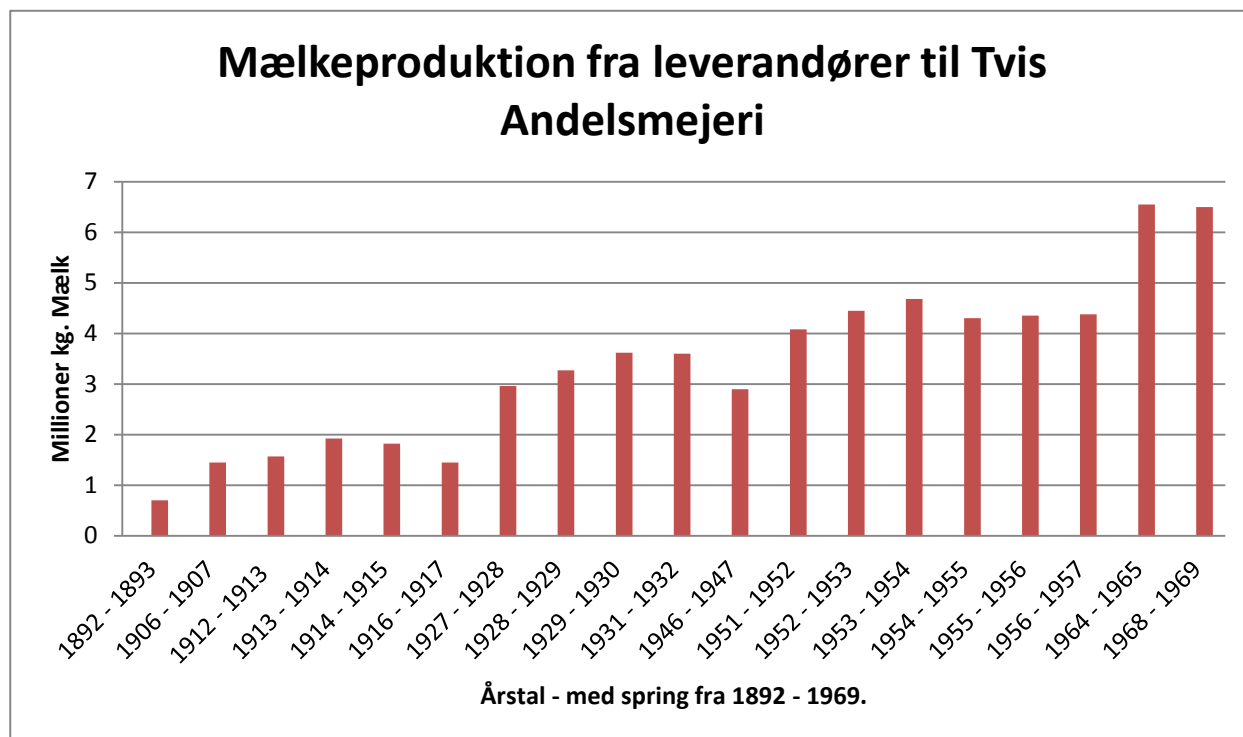

Udgiften bliver også beregnet svarende til kørsel med 100 pund mælk. Regnet på denne måde er udgiften 1912-13 på 0,32 kr. pr 100 pund. I 1951-52 er den på 1,01 kr. I 1955-56 er den faldet til 0,93 kr. pr 100 pund. I 1958 - 59 er der en samlet udgift på 75.184 kr. til 15 mælketure. Det svarer til 5.000 kr. i gennemsnit. I 1968-69 køres med tankbil, og her er der ikke lavet en særskilt udgiftsberegning for mælkekørsel.

Mejeribestyreløn.

1892 : 950 kr. - 1912: 1.600 kr. - 1946: 6.875 - 1953: 13.690 - 1968: 46.509

MÆLKEMÆNGDE FRA LEVERANDØRER.

Nedgang under 1. - og 2. verdenskrig. - ellers støt stigende produktion. Fodervanskeligheder, tørke og nedgang i besætninger har påvirket produktionen.

Mælkemængden toppe i 1964 -1965.

MÆLKEMÆNGDE FRA DE ENKELTE LEVERANDØRER

Som mange bække små, der gør en stor å, gjaldt det med mejeriet, at mange små leverandører tilsammen leverede en stor mælkemængde til mejeriet.

Ser man på mælkemængden fra de enkelte gårde, er der i året 1951 - 52 kun 9 gårde med over 100.000 pund mælk. Gården Munkbro toppe med Lauralyst og Smedegård på de næste pladser. I bunden er der 14 leverandører med mindre end 10.000 pund på årsbasis. Her har mælken kunnet være i 1 transportspand pr dag.

4 år efter i 1955-56 er 14 gårde kommet over 100.000 pund.

I mejeriets sidste år fra 1968 - 69 som selvstændigt mejeri toppe Nr. Halgaard med 454.000 pund mælk. Her er man dog gået over til beregning i kg. I størstedelens af mejeriets historie beregnede man i pund. Fra 1955 kan man også se, hvad fedtprocenten har været i den leverede mælk fra de forskellige gårde. Besætninger med jerseykøer toppe her.

MALKERACER

Den Sortbrogede Danske Malkeko:

Den Røde Danske Malkeko:

Jerseykoen:

FRA 1946-47

Den leverede Mælkemængde i Pd.

fra 27. September 1946 til 25. September 1947.

Grydholdt Tur.

1. Grydholdt	29964
2. M. Grydholdt	10655
3. V. Grydholdt	54589
11. Fuglsang	13886
12. Sommerdal	22853
13. Mølvad	6534
14. Bjerghus	7259
15. Lauralund	8566
16. Knudsens Minde	16816
	<hr/>
	171122

Tvis Kloster Tur.

4. Enggaard	12803
5. Østergaard	20416
6. Tvis Kloster	117269
7. Siggaard	24829
8. Meltoft	29872
9. Hjørvad	14663
10. Sønderbæk	22222
18. Hjørvig	2582
19. Huldal	13256
	<hr/>
	257912

Tvis Mølle Tur.

17. Klosterhus	6259
21. Amalielyst	440
22. Tingager	17680
23. Vesterager	7714
24. Lindballe	61826
25. Dueholm	17391
26. Moesgaard	39782
27. Nyholm	69403
28. Lilleskov	29241
29. Nørrevang	20550
30. Tingagerhus	3520
172. Ellegaard	12216
	<hr/>
	286022

Morre Tur.

31. Hedelund	3976
33. L. Morre	34262
34. Sdr. Morre	50604
35. Østerlund	44425
36. Øster Morre	27379
37. Nr. Morre	62553
38. Uhrlund	51587
80. Vestergaard	47271
176. Nørrelund	51379
186. Vester Morre	19195
187. Morreholm	8350
	<hr/>
	400981

Gedbo Tur.

39. Lille Gedbo	59263
40. Damgaard	42577
41. O. Svendsen	34572
42. Østergaard	53466
43. Søndergaard	47723
44. St. Gedbo	30942
45. Blaakær	27248

46. Pilgaard	9599
47. Bakkely	26909
48. Aagaard	17668
49a. Fyrrely	3840
49b. Gedbolund	28392
	<hr/>
	382199

Lindholdt Tur.

50. Ny Tusholdt	1723
52. Meltoft	12814
53. Ny Lindholdt	22703
54. Damtoft	4750
55. Gl. Lindholdt	47386
56. Ø. Breinholdt	22524
57. V. Breinholdt	75403
59. Aalykke	10292
60. Aabjerg	35665
	<hr/>
	233260

Tvislund Tur.

61. Melgaard	41409
62. Nørgaard	78605
63. Nygaard	62818
64a. Hingebjerg	46424
64b. Nørmark	27675
	<hr/>
	256931

Solds Tur.

65. Lykkens Prøve	14889
66. Hedeager	49199
67. Lundager	64940
68. Lundager	13478
69. Laulund	11269
70. Vestertoft	7795
151. Søjborg	69568
153. Tvis Kro	7806
154. Højager	18985
178. Højlund	20710
179. Lille Solds	70700
180. St. Solds	94616
181. Birkholm	24670
182. Nedergaard	20481
183. Sdr. Hauris	26585
	<hr/>
	515691

Høvids Tur.

32. Øster Høvids	42353
71. Sønderborg	21520
72. Sdr. Høvids	12990
73. Damtoft	22201
74. Vester Høvids	50452
75. Skadborg	39793
76. Lille Uhrlund	29378
77. Sønderlund	30865
78. V. Jacobsen	22377
79. Baunehøj	26199
152. Lillelund	5755
155. Vesterlund	31761
177. Frydenlund	12557
	<hr/>
	348201

Grønbæk Tur.

106.	Engholm	72046
107.	Søndervang	19750
112.	Vibholmhus	20256
113.	Vester Grønbæk	63929
114.	Grønbæk	69595
116.	O. Skautrup	22687
117.	Stokvad	97456
128.	Nr. Skautrup	33687
129.	Damhus	43438
130.	Skautrup Mølle	22
156.	Svanholm	24427
157.	Fredslund	9803
159.	Kildevang	8266
		<hr/>
		485362

Kidbæk Tur.

111.	Stenft	12857
118.	Ny Kidbæk	8999
119.	Gl. Kidbæk	6296
120.	Thoustrup	6801
121.	Sønderbak	17001
122.	Lille Majgaard	17595
123.	Majgaard	57296
124.	Damtoft	72398
126.	Sdr. Majgaard	22652
127a.	Laulund	79771
127b.	Vejager	10705
150.	Fønixminde	16925
174.	Lundsberg	18666
175.	Øster Majgaard	36507
		<hr/>
		384469

Kragbæk Tur.

82.	Ny Kragbæk	62749
83.	Kragbæk	56756
84.	Skerpendal	22203
85a.	Spartoft	35515
85b.	Hautoft	20293
87.	Munkedal	41867
115.	V. Skautrup	29779
125.	Lerbæk	10838
131.	Gertrudbæk	40171
132.	Moselund	14680
133.	Vejlund	4648
217.	Vibholm	13733
		<hr/>
		353232

Skautrup Tur.

81.	Kabbels	8211
86.	Ny Spangmose	18644
88.	Ndr. Skautrup	41178
89.	L. Skautrup	13947
90.	Damtoft	18626
91.	Spangmose	26481
92.	Hauris	60020
93.	Hedegaard	74922
94.	Skovbølg	3190
170.	Elmely	11949
		<hr/>
		277168

Munkbro Tur.

134.	Højgaard	19698
135.	Brohus	26852
136.	Munkbro	96470
137.	Sdr. Nybo	65239
138.	Ankerhus	23254
140.	Smedegaard	119789
141.	Lykkensprøve	23696
142.	Lergrav	18685
147.	Jægersborg	5739
148.	Fredenshvile	27634
149.	Granly	13987
191.	Højlund	27746
193.	Vestager	12977
194.	Solvang	23250
195.	Ndr. Munkbro	9383
196.	Højvang	33840
		<hr/>
		548239

Halgaard Tur.

95.	Lauralyst	72636
96.	Banestrup	35635
98.	Grønlund	9617
102.	Nr. Halgaard	99461
103.	O. Uglkær	20499
104.	G. Dyrmosø	12004
105.	J. Dyrmosø	12774
108.	Bækkehøj	16367
109.	Højmark	11263
110.	Fælletoft	49369
139.	Højbo	10720
162.	Vindalyst	16297
189.	Engbæk	20942
190.	Elmely	22699
		<hr/>
		404283

Mejdahl Tur.

97.	Unregaard	24765
99.	Villemoes	22905
100.	V. Halgaard	74500
101.	S. Halgaard	81339
143.	Ø. Halgaard	47221
144.	Guldager	21106
145.	Bækkelund	19243
146.	Nyborg	45644
158.	Nørlund	80605
160.	Marielyst	6346
163.	Bækager	17342
164.	L. Nielsen, Sølyst	15196
168.	Skovgaard	13809
169.	Ny Mejdahl	16254
171.	Dalhus	13438
192.	Rosenlund	12023
		<hr/>
		511736

FRA 1951-52

Den leverede Mælkemængde i Pd.

fra 28. September 1951 til 26. September 1952

Grydholdt Tur.

1. Grydholdt	73421
2. M. Grydholdt	26040
3. V. Grydholdt	40639
11. Fuglsang	17477
12. Sommerdal	35551
13. Mølvad	17288
14. Bjerghus	24514
15. Lauralund	3960
16. Knudsens Minde	23983
	<u>262873</u>

Tvis Kloster Tur.

4. Enggaard	25888
5. Østergaard	40081
6. Tvis Kloster	47288
7. Siggaard	29429
8. Meltoft	56280
9. Bakgaard	35532
10. Sønderbæk	26963
18. Hjørvig	5648
19. Huldal	20161
	<u>287270</u>

Tvis Mølle Tur.

17. Klosterhus	12824
20. Tvis Mølle	34593
21. Amalielyst	22842
22. Tingager	10764
23. Vesterager	26264
24. Lindballe	69682
25. Dueholm	48460
26. Moesgaard	48937
27. Nyholm	101145
28. Lilleskov	39363
29. Nørrevang	28116
30. Tingagerhus	2110
172. Ellegaard	30106
	<u>475206</u>

Morre Tur.

31. Hedelund	4887
33. L. Morre	41336
34. Sdr. Morre	59939
35. Østerlund	44765
36. Øster Morre	98104
37. Nr. Morre	65790
38. Uhlund	68585
80. Vestergaard	57263
176. Nørrelund	62980
186. Vester Morre	37880
187. Morreholm	52315
	<u>593844</u>

Gedbo Tur.

39. Lille Gedbo	97613
40. Damgaard	23742
41. O. Svendsen	34183
42. Østergaard	79677
43. Søndergaard	7208
44. St. Gedbo	68375
45. Blaaekær	45051

46. Pilgaard	10033
47. Bakkely	22388
48. Aagaard	30695
49a. Fyrrelø	5518
49b. Gedbolund	37318
	<u>531601</u>

Lindholdt Tur.

50. Ny Tusholdt	13009
52. Meltoft	14447
53. Ny Lindholdt	18018
54. Damtoft	7274
55. Gl. Lindholdt	91102
56. Ø. Breinholdt	9208
57. V. Breinholdt	37994
59. Aalykke	17686
60. Aabjerg	38745
	<u>247483</u>

Tvislund Tur.

61. Melgaard	62419
62. Nørgaard	103395
63. Nygaard	104229
64a. Hingebjerg	61342
64b. Nørmark	30355
	<u>361740</u>

Solds Tur.

65. Lykkens Prøve	21919
66. Hedeager	45056
67. Lundager	72985
68. Lundager	22673
69. Laulund	24840
70. Vestertoft	6922
151. Søjborg	64736
153. Tvis Kro	24633
154. Højager	34318
178. Højlund	38096
179. Lille Solds	77871
180. St. Solds	49733
181. Birkholm	24511
182. Nedergaard	23097
183. Sdr. Hauris	38826
184. Ny Solds	37145
	<u>607361</u>

Høvids Tur.

32. Øster Høvids	79158
71. Sønderborg	27819
72. Sdr. Høvids	28846
73. Damtoft	69172
74. Vester Høvids	75355
75. Skadborg	69480
76. Lille Uhlund	63208
77. Sønderlund	41242
78. Løghøj	20415
79. Baunehøj	36053
152. Lillelund	8258
155. Vesterlund	45040
177. Frydenlund	21363
	<u>585409</u>

Grønbæk Tur.

106. Engholm	93256
107. Søndervang	28896
112. Vibholmhus	27905
113. Vester Grønbæk	54606
114. Grønbæk	92013
116. O. Skautrup	46571
117. Stokvad	104392
128. Nr. Skautrup	80014
129. Damhus	61972
156. Svanholm	39156
157. Fredslund	17588
159. Kildevang	9630
	<u>655999</u>

Kidbæk Tur.

111. Stentoft	22672
118. Ny Kidbæk	33639
119. Gl. Kidbæk	25323
120. Thoustrup	41241
121. Sønderbak	27393
122. Lille Majgaard	51084
123. Majgaard	69030
124. Damtoft	122071
126. Sdr. Majgaard	40813
127a. Laulund	84203
127b. Vejager	7935
150. Fønixminde	28511
174. Lundsbjerg	16705
175. Øster Majgaard	45705
	<u>616325</u>

Kragbæk Tur.

82. Ny Kragbæk	63740
83. Kragbæk	55667
84. Skerpendal	44691
85a. Spartoft	61757
85b. Hautoft	24451
87. Munkedal	59763
115. V. Skautrup	49287
125. Lerbæk	12572
131. Gertrudbæk	52893
132. Moselund	26304
133. Vejlund	12988
217. Vibholm	33552
	<u>497665</u>

Skautrup Tur.

81. Kabbels	12952
86. Ny Spangmose	29586
88. Ndr. Skautrup	63807
89. L. Skautrup	27961
90. Sønderriis	60553
91. Spangmose	43423
92. Hauris	77060
93. Hedegaard	93655
94. Skovbolig	24638
170. Elmely	6129
	<u>439764</u>

Munkbro Tur.

135. Brohus	37493
136. Munkbro	148513
137. Sdr. Nybo	97521
138. Ankerhus	35100
140. Smedegaard	131377
141. Lykkensprøve	28401
142. Lergrav	27197
147. Jægersborg	8572
148. Fredenshvile	30887
149. Granly	20398
191. Højlund	33196
193. Vesterager	13465
194. Solvang	40195
195. Ndr. Munkbro	19856
196. Højvang	51059
	<u>723230</u>

Halgaard Tur.

95. Lauralyst	132275
96. Banestrup	53626
98. Grønlund	19562
102. Nr. Halgaard	68726
103. O. Uglkær	41802
104. Ndr. Uglkær	18360
105. J. Dyrmosé	27329
108. Bækkehøj	9338
109. Højmark	18795
110. Fælletoft	72910
139. Højbo	33481
162. Virkelyst	25547
189. Engbæk	39846
190. Elmely	22435
	<u>584032</u>

Mejdahl Tur.

97. Uhreggaard	23316
99. Villemoes	38734
100. V. Halgaard	81129
101. S. Halgaard	87044
143. Ø. Halgaard	66119
144. Guldager	36381
145. Bækkelund	9424
146. Nyborg	58069
158. Nørlund	102361
160. Marielyst	16517
163. Bækager	30137
164. Sølyst	31193
165. Ørskov	5664
168. Skovgaard	22458
169. Ny Mejdahl	27098
171. Dalhus	24350
192. Rosenlund	21122
	<u>681116</u>

FRA 1955 - 1956

Den leverede Mælkemængde i Pd.

fra 30. Septbr. 1955 til 27. Septbr. 1956

Grydholdt Tur.

1. Grydholdt	35555	4,05
2. M. Grydholdt	62545	3,95
3. V. Grydholdt	52194	3,74
4. Enggaard	38456	4,15
5. Østergaard	61347	4,16
6. Tvis Kloster	152977	3,81
7. Siggaard	20390	3,80
8. Meltoft	24311	4,20
9. Bakgaard	32892	4,10
10. Sønderbæk	35721	3,59
16. Knudsens Minde	9809	4,13
18. Hjørvig	7510	4,13
19. Huldal	21600	4,14
	<u>555307</u>	

Sommerdal Tur.

11. Fuglsang	11026	4,33
12. Sommerdal	37300	4,10
13. Mølvad	18787	3,78
14. Bjerggaard	33911	4,37
15. Lauralund	10458	5,26
	<u>111482</u>	

Tvis Mølle Tur.

17. Klosterhus	7645	3,62
20. Tvis Mølle	66415	3,99
22. Tingager	43	5,60
23. Vesterager	21707	5,06
24. Lindballe	80462	3,61
25. Dueholm	57341	3,82
26. Moesgaard	42862	3,70
27. Nyholm	83496	3,56
28. Lilleskov	31180	3,63
29. Nørrevang	22926	4,14
30. Tingagerhus	4955	4,23
172. Ellegaard	30345	4,43
173. Munkholm	42810	3,86
	<u>492187</u>	

Morre Tur.

31. Hedelund	13816	3,90
33. L. Morre	41509	3,77
34. Sdr. Morre	68135	3,85
35. Østerlund	62509	4,58
36. Øster Morre	92655	3,85
37. Nr. Morre	101138	3,95
38. Uhrlund	72415	3,89
80. Vestergaard	68170	3,54
176. Nørrelund	30805	3,59
186. Vester Morre	45573	3,74
187. Morreholm	55581	4,25
	<u>652306</u>	

Gedbo Tur.

39. Lille Gedbo	171404	3,76
40. Damgaard	38962	3,90
41. Østerlund	45922	4,17
42. Østergaard	68534	3,72
43. Søndergaard	71527	3,83
44. St. Gedbo	121915	3,89
45. Blaakær	53433	3,83

46. Pilgaard	34375	4,05
47. Bakkely	31030	3,65
48. Aagaard	35424	3,90
49a. Fyrrelø	4095	4,93
49b. Gedbolund	27804	3,59
	<u>704425</u>	

Tvislund Tur.

61. Melgaard	51362	3,81
62. Nørgaard	103900	3,75
63. Nygaard	105172	3,64
64a. Hingebjerg	63074	3,66
64b. Nørmark	31853	3,98
	<u>355361</u>	

Lindholdt Tur.

50. Ny Tusholdt	1927	5,60
51. Bakkely	13467	4,27
52. Meltoft	19194	3,82
53. Ny Lindholdt	24172	3,60
54. Damtoft	6782	3,77
55. Gl. Lindholdt	106485	5,25
56. Ø. Breinholdt	49860	5,90
57. V. Breinholdt	82678	5,46
59. Aalykke	37046	4,33
60. Aabjerg	45948	3,92
	<u>387559</u>	

Solds Tur.

65. Lykkens Prøve	24530	4,32
66. Hedeager	56815	3,83
67. Lundager	71473	3,62
68. Lundager	17703	3,89
69. Laulund	20241	3,71
70. Vestertoft	9421	3,81
151. Søjborg	110348	3,84
153. Tvis Kro	37755	4,15
154. Højager	35487	3,91
178. Højlund	52113	3,93
179. Lille Solds	102103	4,03
180. St. Solds	119600	3,84
181. Birkholm	35395	3,77
182. Nedergaard	26459	4,07
183. Sdr. Hauris	31514	4,04
184. Ny Solds	40298	5,05
	<u>791255</u>	

Høvids Tur.

32. Øster Høvids	83931	4,03
71. Sønderborg	31867	4,20
72. Sdr. Høvids	38127	3,79
73. Damtoft	74709	3,82
74. Vester Høvids	86183	4,21
75. Skadborg	58460	3,91
76. Lille Uhrlund	52552	3,63
77. Sønderlund	51432	3,63
78. Løghøj	21574	3,47
79. Baunehøj	28051	3,95
152. Lillelund	11637	3,91
155. Vesterlund	47896	3,59
177. Frydenlund	20366	4,10
	<u>606785</u>	

Grønbæk Tur.

106.	Engholm	87930	4,03
107.	Søndervang	33287	3,69
112.	Vibholmhus	37329	3,74
113.	Vester Grønbæk	42556	4,28
114.	Grønbæk	66512	3,92
116.	O. Skautrup	40362	3,57
117.	Stokvad	84083	3,71
128.	Nr. Skautrup	76716	3,81
129.	Holngaard	33137	3,87
156.	Svanholm	32176	3,63
157.	Fredslund	13152	4,05
159.	Kildevang	10769	3,84
		<u>558009</u>	

Kidbæk Tur.

111.	Stentoft	40991	3,93
118.	Ny Kidbæk	14937	4,89
119.	Gl. Kidbæk	7051	3,96
120.	Thoustrup	35979	3,87
121.	Sønderbak	23461	3,93
122.	Lille Majgaard	69345	3,85
123.	Majgaard	55195	3,74
124.	Damtoft	81276	3,71
126.	Sdr. Majgaard	44572	3,79
127a.	Laulund	70797	3,79
127b.	Vejager	15915	5,18
150.	Fønixminde	18544	4,40
174.	Lundsbjerg	29601	3,83
175.	Øster Majgaard	48076	3,80
		<u>555740</u>	

Kragbæk Tur.

82.	Ny Kragbæk	68669	3,90
83.	Kragbæk	54273	3,85
84.	Skerpendal	77374	3,90
85a.	Spartoft	69246	3,70
85b.	Hautoft	25139	3,95
87.	Munkedal	54380	3,73
115.	V. Skautrup	47910	3,65
131.	Gertrudbæk	38477	3,70
132.	Moselund	25418	3,99
133.	Vejlund	19350	3,61
217.	Vibholm	25886	3,93
		<u>506122</u>	

Skautrup Tur.

86.	Ny Spangmose	18784	3,81
88.	Ndr. Skautrup	94475	3,90
89.	L. Skautrup	21587	3,58
90.	Sønderriis	65546	4,27
91.	Spangmose	31426	4,00
92.	Hauris	82223	3,51
93.	Hedegaard	94193	3,62
94.	Skovbolig	17590	3,72
170.	Elmely	1650	4,48
		<u>427424</u>	

Munkbro Tur.

135.	Brohus	35345	3,43
136.	Munkbro	126524	3,96
137.	Sdr. Nybo	90247	3,75
138.	Dalby	36225	5,37
140.	Smedegaard	131118	3,60
141.	Lykkensprøve	17103	3,86
142.	Lergrav	21952	3,73
147.	Jægersborg	6669	3,87
148.	Fredenshvile	18849	4,42
149.	Granly	14680	4,19
191.	Højlund	20998	3,94
193.	Vestager	14142	4,24
194.	Solvang	38129	3,88
195.	Ndr. Munkbro	17038	4,04
196.	Højvang	51338	4,13
		<u>640357</u>	

Halgaard Tur.

95.	Lauralyst	87766	3,82
96.	Banestrup	68436	3,94
98.	Grønlund	17295	4,07
102.	Nr. Halgaard	87962	3,86
103.	O. Uglkær	33622	3,66
104.	Ndr. Uglkær	15248	3,74
105.	Uglkær	13022	3,75
108.	Bækkehøj	21619	4,28
109.	Højmark	16773	4,21
110.	Fælletoft	63317	3,86
139.	Højbo	35656	3,97
162.	Virkelyst	30596	3,96
189.	Engbæk	47949	4,00
190.	Elmely	36362	3,65
		<u>575623</u>	

Mejdahl Tur.

97.	Uhregaaard	50322	3,83
99.	Villemoes	30607	3,98
100.	V. Halgaard	142423	4,08
101.	S. Halgaard	85498	3,84
143.	Ø. Halgaard	68435	3,97
144.	Guldager	23153	3,59
145.	Bækkelund	23817	4,09
146.	Nyborg	63147	3,85
158.	Nørlund	124518	4,20
160.	Marielyst	27633	3,78
163.	Bækager	37235	3,82
164.	Sølyst	23089	5,96
168.	Skovgaard	22483	3,70
169.	Ny Mejdahl	31202	4,47
171.	Dalhus	25095	3,84
192.	Rosenlund	20159	3,46
		<u>798816</u>	

FRA 1968 - 1969

Den leverede mælkemængde i kg

fra 27. september 1968 til 6. november 1969

Grydholt tur

2.	M. Grydholt	86147
3.	V. Grydholt	74183
5.	Østergaard	62360
6.	Tvis Kloster	170205
8.	Meltoft	73037
10.	Sønderbæk	57969
13.	Mølvad	61569
16.	Knudsens Minde	58056
18.	Hjørvig	21285

Tvis Mølle tur

20.	Tvis Mølle	36636
23.	Vesterager	28272
24.	Lindballe	77201
25.	Dueholm	45846
26.	Moesgaard	63953
27.	Nyholm	69858
28.	Lilleskov	25705
29.	Nørrevang	26084
172.	Ellegaard	24837
173.	Munkholm	32920

Morre tur

33.	L. Morre	771
34.	Sdr. Morre	37801
35.	Østerlund	35128
37.	Nr. Morre	74788
38.	Uhrlund	78287
75.	Skadborg	36572
155.	Vesterlund	42255
186.	Vester Morre	31307
187.	Morreholm	32556

Gedbo tur

39.	Lille Gedbo	117486
40.	Damgaard	35878
41.	Østerlund	52086
43.	Søndergaard	2824
44.	St. Gedbo	68974
45.	Blaakar	41956
46.	Pilgaard	23520
47.	Bakkely	31122
48.	Aagaard	20870
49b.	Gedbolund	21655

Høvids tur

32.	Ø. Høvids	50900
65.	Lykkens Prøve	639
153.	Tvis Kro	8554
154.	Højager	14135
71.	Sønderborg	31534
72.	Sdr. Høvids	28611
73.	Damtoft	76156
74.	Vester Høvids	76728
76.	Lille Uhrlund	4401
77.	Sønderlund	34002
79.	Baunehøj	20556
80.	Vestergaard	38464
176.	Nørrelund	20069
177.	Frydenlund	49146

Grønåbæk tur

106.	Engholm	131265
107.	Søndervang	23849
112.	Vibholmhus	13917
114.	Grønåbæk	83217
116.	O. Skautrup	24358
117.	Stokvad	157509
128.	Nr. Skautrup	109709
129.	Holmgaard	70045
131.	Gertrudbæk	550
133.	Vejlund	463
157.	Fredslund	14065

Kidbæk tur

119.	Gt. Kidbæk	31894
120.	Thoustrup	36357
121.	Sønderbæk	54303
122.	Lille Majgaard	68729
123.	Majgaard	66887
124.	Damtoft	91617
126.	Sdr. Majgaard	37231
127a.	Laulund	68130
127b.	Vejager	34796
150.	Fønixminde	1542
174.	Lundsberg	47906
175.	Øster Majgaard	35982
144.	Guldager	41233
192.	Rosenlund	952

Tvislund tur		Skautrup-Kragbæk tur	
61. Melgaard	56428	82. Ny Kragbæk	76738
62. Nørgaard	124574	83. Kragbæk	58232
63. Nygaard	105165	84. Skærpendal	83985
64a. Hingebjerg	87333	85a. Spartoft	142171
64b. Nørmark	8576	85b. Hautoft	1249
		115. V. Skautrup	91308
		217. Vibholm	32220
		88. Ndr. Skautrup	136273
Lindholt tur		Munkbro tur	
42. Østergaard	59772	136. Munkbro	74236
50. Ny Thusholt	806	137. Sdr. Nybo	1136
51. Bakkehus	17	138. Dalby	18569
52. Meltoft	592	140. Smedegaard	145059
54. Damtoft	988	141. Lykkens Prøve	15007
55. Gl. Lindholdt	62763	142. Lergrav	18261
56. Ø. Breinholdt	128414	148. Fredshvile	1870
57. V. Breinholdt	30712	191. Højlund	7065
58. Skovly	70971	193. Vesterager	429
60. Aabjerg	45294	196. Højvang	56211
		143. Ø. Halgaard	54107
		145. Bækkelund	824
		146. Nyborg	33011
Solds tur		Halgaard tur	
67. Lundager	60512	95. Lauralyst	18183
68. Lundager	34967	96. Bannestrup	142615
69. Laulund	34854	97. Uhregaard	35580
70. Vestertoft	64	99. Villemoes	17110
151. Søjborg	59563	100. V. Halgaard	34187
178. Højlund	19838	102. Nr. Halgaard	226973
179. Lille Solds	49827	103. O. Ugikjær	31847
180. St. Solds	27497	162. Virkelyst	21539
181. Birkholm	36203	171. Dalbo	36911
182. Nedergaard	20587		
183. Sdr. Hauris	34623		
184. Ny Solds	22340		
86. Ny Spangsmose	31306		
89. L. Skautrup	18781		
90. Sønderriis	94485		
91. Spangsmose	25588		

MEJERIBESTYRERE.

1892 - 1898: Jens Kristian Henriksen

1898 - 1912: Poul Jensen Seerup

1912 - 1952: Søren Nielsen Giver

1952 - 1969: Niels Giver

1969 - 1975: Mejeriet sammenlagt med Holstebro Andelsmejeri.

1975: Produktionen stopper på Tvis Mejeriet og mejeribygningen nedrives i 1976.

OM JENS KRISTIAN HENRIKSEN:

Var meget ung ved sin ansættelse. Skulle på session samme år, som han startede i Tvis. Havde lovet bestyrelsen af søge udsættelse med soldatertjeneste.

Løn:

950 kr. fra 1. maj 1893 til 1. maj 1894 - fra 1894 - 1895 1000 kr.+ 1 øre for hvert solgt pund smør.

Fri bolig og brændsel

1 pægl fløde pr dag. (ca. 1/4 liter).
 Al den skummetmælk, som kan drikkes.

Kontrakt med Jens Kristian Henriksen:

Skal selv afholde udgifter til hjælp på mejeriet. Skal under sin ansættelse aftjene værnepligt. Under værnepligten skal han sørge for at besætte stillingen med en anden mejerist. Han forpligtiger sig til at handle varsomt med mejeriets inventar. Han skal yde erstatning ved skade pga. uagtsomhed eller skødesløs handling. Han skal føre regnskab og foretage kontrol af mælkens fedtindhold, som er bestemmende for betaling til leverandører.

Kontrakten fornyes for et år ad gangen.

OM POUL JENSEN SEERUP:

Kun 27 år ved ansættelsen. Bolig på loftet over mejeriet.

OM SØREN NIELSEN GIVER:

Der var kamp om stillingen i 1912, idet der var 35 ansøgere. Valget faldt på Søren Giver, som kom fra Sønderup Mejeri. Han var ligesom sin forgænger 27 år ved ansættelsen. Søren Giver blev mejeriets markante bestyrer i samfulde 40 år.

Han er født i 1885 i Ulstrup Sogn og uddannet mejerist på Ulstrup Mejeri. Herefter havde han stilling som mejerist på flere forskellige mejerier, afbrudt af et højskoleophold og uddannelse på Dalum Mejeriskole. Før han kom til Tvis havde han også gjort tjeneste ved marinen. I 1908 var han på middelhavstogt med krydseren Heimdal. Skibets besætning hjalp i december 1908 ofrene for det store jordskælv ved Messina. Han fik personligt overrakt en jagtkniv i julegave af kong Georg af Grækenland og fik senere i 1912 en redningsmedalje for indsatsen i forbindelse med jordskælvet.

Ny mejeribestyrer, lynbryllup og kongebrev.

Søren Giver tiltræder d. 1. maj 1912. Det er et krav, at han inden er gift, og brylluppet med den udkårne Valborg arrangeres i hast til d. 28. april med kongelig dispensation for rettidig lysning i kirken. Kongebrevet udstedes 19. april af Frederik d. VIII. og brylluppet står 9 dage efter i Vejstrup Valgmenighedskirke ved Svendborg.

Valborgs fulde navn var Valborg Cæcilie Nielsen Nyborg. Hun var født i Vejstrup på Fyn, og var uddannet mejerske. En 2-årig uddannelse, som unge piger kunne få fra 1836 gennem Landhusholdningsselskabet. En mejerske kunne blive ansat på de lidt større gårde og var uddannet til at fremstille mælkeprodukter. Det var et meget eftertragtet job, da lønnen var høj. Hun har bl.a. arbejdet som mejerske på "Hesselagergård" på Fyn.

Søren og Valborg traf hinanden på Mors, hvor Valborg arbejdede hos brugsuddeleren i Øster Jølby, og Søren var førstemejerist på Lødderup mejeri (1910-12).

Samtidig med mejeribestyrerskiftet bliver mejeriet udvidet og mejeribestyrerboligen bygget. Søren og Valborg flytter som de første ind i boligen.

Anbefaling som Søren Giver havde med fra sin ansættelse på Lødderup Mejeri.

Mejerist S.N. Giver har været førstemejerist her siden november 1910. Han har i den tid indvejet den søde mælk, samt passet smørret og forøvrigt ledet arbejdet både i mejeri og på kontor til min udelte tilfredshed. Han er en sjælden flink og dygtig ung mand, der forstår at lede arbejdet med ro og orden. Han er meget økonomisk og har stor ordenssans og omtanke for alt, både stort og småt. Det er min overbevisning, at han har betingelsen for at blive en meget dygtig mejeribestyrer. Jeg anbefaler ham herved på det allerbedste.

Lødderup Andelsmejeri, den 5. marts 1912 - Jens Korsgaard, mejeribestyrer.

Underkøbt med tilstand herved at være
 fasset som Bestyrer for Favis Andelsmejeri
 fra 1ste marts 1912 til 1ste marts 1913. for
 en Løn af 1600 Kr. samt de nødvendige
 mejeriet goder, bestående af Skummet-
 mælk, Kærnemælk til Huset og Børn, samt
 2 Deciliter Fløde daglig og for
 Brændsel.
 S. Nielsen Giver.

Startlønnen:

1.600 kr. pr. år

Fri husleje og brændsel

2 deciliter fløde daglig.

Al den skummetmælk og kærnemælk familien kan bruge.

I ægteskabet er der børnene: Vagn Aage f. 1913 - Signe 1914 - Niels 1918 - Poul 1925.

Figur 36. Valborg og Søren Giver.

Figur 35 Søren Giver på arbejde som pensionist på museumsmejeriet på Hjerl Hede.

1937: Fælles kaffebord efter generalforsamling i anledning af mejeribestyrelserens 25 års jubilæum. S. Giver fik et guldur.

1938: Klage fra Dansk Mejeristforbund over forholdene i mejeriet.

1942: Gårdejer Vilh. Sønderby roser og takker mejeribestyrer S. Giver og hustru for faglig dygtighed og et gæstfrit hjem.

1944: Krav fra værnemagten om at mejeriets kontor skal stilles til rådighed for værnemagten på ubestemt tid. Mejeriets kontor var i mejeribestyrerboligen.

1952: Han har en stor andel i mejeriets succes, og ved sit 40 års jubilæum i 1952 modtager han megen ros og anerkendelse for sin indsats.

Foruden som mejeribestyrer gør Søren Nielsen Giver sig gældende i sognets kulturelle liv, blandt andet som formand for Tvis forsamlingshus og for foredragsforeningen. Tillidsmand for mejeriernes og landbrugets ulykkesforsikring.

Fruen - Valborg Giver er gymnastikleder.

Figur 37 Tvis Mejeri med mejeribestyrerboligen til højre.

Mejeriet er set fra kirkepladsen. Fra venstre mejerist Holst med stråhat, mejeribestyrer Søren Giver, mejserske og tjenestepige Ellen med børnene Vagn Aage og Signe foran sig, helt til højre Valborg Giver.

Figur 38. Inde fra Tvis mejeriet ca. 1917. På billedet ses mejerist Holst, tjenestepigen + mejserske Ellen og mejeribestyrer Søren Giver. På billedet ses centrifugen og det rillede apparat til temperaturbehandling af fløden.

Figur 39. Her billede fra den "pæne" stue i mejeribestyrerboligen bygget 1912. Det er Valborg og Søren med børnene Signe (f.1914) og Vagn Aage (f. 1913). Billedet er fra 1917.

Figur 40. Valborg Giver som leder af et hold gymnastikdamer i 1917.

Figur 41. Mejeribestyrerboligen bygget 1912. Udvidet 1930 med kontor i den del som vender mod mejeriet.

Figur 42. Valborg og Søren Giver. Th. Valborg alene.

Figur 43. Giver- børnene(Niels, Signe og Poul) i gården på husets bagside som musikanter.

Figur 44. Søren Giver bag mejeriboligen.

Figur 45. Valborg og Søren på rejse på det øverste billede. På de nederste billeder ses Søren og Valborg sammen med Sofus Krølben, dennes hustru og datter. Søren og Valborgs ældste søn blev gift med datteren Gudrun.

I 1952 blev Søren Giver afløst af sin søn Niels Giver som mejeribestyrer.

Søren og Valborg flytter fra mejeribestyrerboligen til huset hovedgaden 35 i Tvis. Han fortsatte det aktive liv og drev pelsfarm i Tvis de næste 5 år indtil 1957. I sommeren 1960 var han ansat som "mejeribestyrer" på museumsmejeriet på Hjerl Hede.

Han boede sine sidste år på Tvis Plejehjem sammen med sin hustru Valborg. Han var ene herre i starten på plejehjemmet.

Han døde 1973 - 88 år gammel og ligger begravet på Tvis Kirkegård sammen med sin hustru Valborg, som døde 1969 - 82 år gammel.

Figur 46. Søren Giver og Valborg på Tvis Plejehjem og Søren Giver på ferietur med plejehjemmet. 1971.

Figur 47. Gravstenen på Tvis Kirkegård.

OM NIELS GIVER:

**Mejeribestyrerskifte
i Tvis.**
Mejeribestyrer Giver efterfølges af sin Søn til Oktober. Bestyrelsen for Tvis Mejeri har, efter en Generalforsamlings Tilkendegivelse, valgt Førstemejerist Niels Giver som Bestyrer fra 1. Oktober 1952. Han afløser hermed sin Fader, Mejeribest. S. Nielsen Giver, som Mejeribestyrer.

Blev ansat 1952 til at efterfølge sin far som mejeribestyrer. Han var da 34 år.

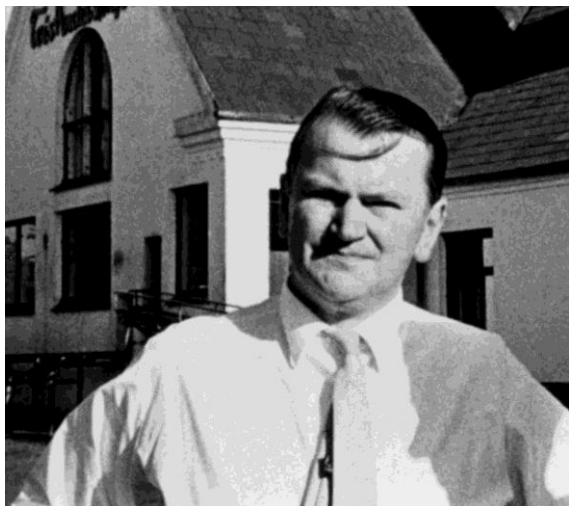
Ved afstemning mellem andelshaverne bliver det afgjort, at Niels Giver skal afløse sin far som mejeribestyrer. 97 for og 67 imod.

Figur 48. Holstebro Dagblad 10. juli 1952.

Han var mejeribestyrer for Tvis Andelsmejeri indtil 1969, hvor mejeriet blev lagt ind under Holstebro Andelsmejeri. Derefter fortsatte Niels Giver som bestyrer af filialen i Tvis, indtil produktionen blev flyttet til Holstebro, og Tvis mejeribygning blev nedrevet. Han var da 57 år. Han fortsatte som ansat på Holstebro mejeriet, indtil han gik på efterløn.

Han var født den 16. januar 1918 i Tvis. Niels Nyborg Giver gik i skole i Tvis. Han stod i lære som mejerist hos sin far på Tvis Mejeri samt 2 år på Vamdrup Mejeri, og efter at være blevet udlært i 1935 var han mejerist på Tim Mejeri. I 1942 var han elev på Ladelund Mejeriskole, og han var 1. mejerist på Andelsmejeriet i Tvis, inden han blev ansat som mejeribestyrer samme sted.

Han blev gift den 16. maj 1948 i Brørup med Grethe Andersen, der er født den 22. september 1926 i Brørup som datter af overlærer Peter Andersen og hustru, lærer Kirstine Julskjær.

Fra sin ansættelse i 1952 havde mejeriet og Niels Giver en glansperiode op gennem 50'erne og 1. halvdel af 60'erne. Mælkemængden kulminerer i 1964-65. Her i 1967 ved jubilæet ser det stadig godt ud, men sammenlægningsbølgen nærmer sig og truer som en tsunami de mange andelsmejerier. Det går pludselig stærkt og Tvis Mejeris selvstændighed er væk 2 år senere i 1969

Figur 49. Niels Giver foran mejeriet i 1967 - 49 år gammel.

1962: mejeriet har bestået i 70 år med en Giver ved roret i 50 år. Mejeriet har lige fået **guldmedalje** ved smørudstillingen i København.

Mejeribestyrerne satte en ære i at lave den bedste smør. Der var smørkonkurrencen hvert år som jyllandsudstillinger eller landsudstillinger, hvor smørprøver fra de enkelte mejerier blev bedømt af kompetente dommere. Det var enormt spændende at få resultatet. Det var et kvalitetsstempel at få et godt resultat, det gav prestige og blev omtalt i aviserne.

Der var bronze, sølv og guldmedaljer. Præmierne var sølvtøj, og mange mejeribestyrere fik efterhånden et større bestik af sølvtøj. Det gjaldt også Giverne i Tvis. Toppen i Tvis var guldmedaljen i 1962.

Figur 50. Her er smørbedømmere i gang på en udstilling. Det er Søren Giver til højre som her er en af dommerne.

Figur 51. Her er bare et meget lille udsnit af det sølvtøj, som er hjembragt som præmier til Tvis Mejeri.

Guldmedaljen til Tvis Mejeri i 1962

Figur 52. Guldmedaljen til Niels Giver. Lurblæserne på bagsiden.

Figur 53. Billede fra mejeriet og fra kontoret med Niels Giver og 1. mejerist Richard Iversen.

Dagen startede tidligt for en mejeribestyrer. Formiddagen gik med travlhed i mejeriet. Efter en middagssøvn stod den på kontorarbejde. Der var mange regnskaber at holde styr på. Alt blev skrevet og udregnet i hånden. Der var et samlet regnskab og et regnskab for hver enkelt leverandør. Der var regnskab i forhold til mælkehandlere og i forhold til leverandørernes køb af smør og fløde. Der var kartoffelkoger - regnskabet. Tallene blev ført ind i lange kolonnebøger.

Leverandørerne fik mælkepengene udbetalt hver 14. dag i rede penge.

Mejerkontoret var i den ene ende af mejeriboligen.

Figur 54. Det originale kontorskilt til mejerkontoret på Tvis Mejeri.

De første mejeribestyrere i Tvis var ungarle. Søren og Niels var begge gift inden de tiltrådte stillingen.

Mejeribestyrelserens kone havde sin store andel i at det hele kørte. De ansatte på mejeriet var på kost og til dels logi. Så der var altid mange at lave mad til. Det var hende som tog i mod de mange telefonbeskeder og bestillinger og formidlede dem videre ud i mejeriet. Hun var husmoder og sørgede for alt i husholdningen, så manden kunne koncentrere sig om mejeridriften.

Der var kun 1 reel fridag om året for Niels Giver og familien. Det var enten 1. juledag eller 1. nytårsdag. Ellers kom der mælk ind alle årets dage. Hvis der var fritid, skulle man stjæle sig til den om eftermiddagen eller om aftenen, men det var langt fra hver dag. Der stod altid fløde i mejeriet, som der skulle holdes øje med, og der kunne være reparationer som skulle laves, så maskineriet kunne gøre hver eneste dag.

Grethe Giver er her i gang med sin hjemmelavede suppe i mejeriboligens køkken. Alt var hjemmelavet også bollerne, som stod på køl over i mejeriets kølerum.

Figur 55. Grethe Giver.

Figur 56. Niels og Grethe Giver til fest i Sognegården. Den som kom til at sidde ud for tallerken-stakken skulle øse suppen op.

Figur 57. I gården bag mejeriboligen med kartoffelkoger, Karen Iversen(Richards kone) og en cykelpumpende mejerist. Til højre 3 børn og en hund i gården ved indgangen til mejeriboligen.

Figur 58. Niels og Grethes gravsten på Tvis Kirkegård.

Børn af Niels Giver og Grethe:

Kirsten Giver(1949) - Søren Giver(1953) - Else Merete Giver(1956)

Kirsten har bidraget med mange billeder til beretningen og på anden vis været behjælpelig.

Figur 59. Luftfoto af Tvis Mejeri og omgivelser. ca. 1955.

Figur 60. Den originale dirigentklokke Tvis Mejeri.

FORMÆND.

1892 - 1898: K. Knudsen, Tvis Mølle - Jacob Jacobsen Halgaard kasserer
 1898 - 1900: Karl Knudsen, Uhre.
 1900 - 1902: Jacob Jacobsen Halgaard
 1902 - 1903: Karl Knudsen, Uhre.
 1903 - 1905: Jacob Halgaard (tidligere Jacobsen)
 1905 - 1907: Karl Knudsen Uhre.
 1907 - 1909: Chr. R. Nørgaard
 1909 - 1910: K. Knudsen, Tvis Mølle
 1910 - 1911: Diderik Mogensen, Skerpendahl
 1911 - 1912: Jacob Halgaard
 1912 - 1914: Marinus Jensen, Tvis Kloster
 1914 - 1915: A. Christensen, Lauralyst
 1915 - 1917: Jacob Halgaard
 1917 - 1919: Kristian Nørgaard
 1919 - 1927: Jacob Halgaard
 1927 - 1931: Didrik Grønbæk
 1931 - 1932: Christian Nørgaard
 1932 - 1937: Niels Bjerre Didriksen
 1937 - 1943: Laurids Vestergaard
 1943 - 1945: Christian Skautrup
 1945 - 1947: Christian Lund Nørgaard
 1947 - 1956: Peder Christensen, Nyholm
 1956 - 1966: Peder Raundahl
 1966 - 1969: Iver Iversen.

Figur 61. Jacob Halgaard, formand og kasserer i flere perioder.

Figur 62. Kristian Nørgaard formand i flere perioder.

BESTYRELSEN

Den første bestyrelsen og mejeriets foregangsmænd i 1892 var:

Jens Vestergaard
Anders Jensen - Breinholt
Niels Iversen - Smedegaard
Karl Uhre
Jacob Jacobsen - Halgaard
Jens Østergaard
Niels Peder Mortensen.

Den sidste bestyrelse i 1969:

Her samlet foran mejeriet 1. juli 1967.

Fra venstre:
Chr. Lund Nørgaard
Pauli Westh
Henry Grønbæk
Søren Giver
Chr. Mølgaard
Fr. Christensen
Aksel Damgaard
Iver Iversen
Niels Giver i arbejdstøjet.

LOVE FOR MEJERIET:

Nye love vedtages for 10 år ad gangen. I de samme perioder binder leverandørerne sig til mejeriet med deres underskrift. Mejeriets 3 sidste lov-perioder er 1939 - 49, 1949 - 59 og 1959 - 69. Mejeriet ophører altså som *selvstændigt mejeri ved slutningen af en lovperiode*.

LOVE

FOR

TVIS ANDELSMEJERI

(Gældende fra 1/10 1949 til 30/9 1959)

Her er det lovene for den næstsidste periode fra 1949 - 1959.

Undertegnede Beboere af Tvis tilstår herved at have indgaaet følgende Kontrakt med hinanden angaaende Driften af Tvis Andelsmejeri.

§ 1.

Vi undertegnede, der ved vor Underskrift forbinder os som Andelshavere i Tvis Andelsmejeri, forpligter os til fra 1. Oktober 1949 til 30. September 1959 at levere til Mejeriet al den Mælk, som vore Køer giver, med Undtagelse af hvad der bruges i Hjemmet.

Køer og kalve som sædvanlig i Tvis Andelsmejeri

§ 2.

Mælken betales efter dens Fedtindhold, udregnet efter hver Uges Gerberering. Prøver til Gerbereringen udtages hver Dag, der leveres Mælk paa Mejeriet. Kærnemælken og den skummede Mælk tages tilbage af Leverandørerne i Forhold til den leverede Sød-mælk til en Pris, der bestemmes af Bestyrelsen, og som til enhver Tid er tilstrækkelig til at dække alle Udgifter ved Mejeriets Drift. De ved Smørrets Salg indkomne Penge udbetales til Leverandørerne hver 14. Dag. Et eventuelt Over- eller Underskud fordeles ved hvert Aars Slutning i Forhold til den leverede Mælkemængde.

Forskudsvis Udbetaling af muligt Overskud kan ske efter hvert 1. Halvaars Slutning.

§ 3.

Den til eventuelle Nyanskaffelse eller Ombygning nødvendige Kapital kan tilvejebringes ved Laan efter Generalforsamlingens Beslutning. For al Laanegæld, der paahviler Mejeriet, hefter Andelshaverne en for alle og alle for en, som simple Kautonister overfor

Af hvert ½ kg leveret Sød-mælk betales et Beløb, hvis Størrelse fastsættes af Bestyrelsen, og som til enhver Tid er tilstrækkelig til at dække alle Udgifter ved Mejeriets Drift.

3

Laanegiveren. Indbyrdes hefter Andelshaverne i Forhold til leveret Mælkemængde i de sidste ti Aar.

§ 4.

Enhver Leverandør forpligter sig til at levere ren, sund og uforfalsket Mælk.

Af syge Køer maa ikke leveres Mælk, ligesom heller ikke af nykælvede Køer før 2 Dage efter Kælvingen. Under Malkningen maa Stalden ikke renses. Bestyrelsen og Mejeribestyreren har til enhver Tid Ret og Adgang til at udtage Prøver og under Malkningen at foretage Prøvevejning af Mælken, ligesom at tilbagesende til Leverandørerne for Smørrets Kvalitet skadelig Mælk. Enhver Leverandør anskaffer selv sine Transportspande.

§ 5.

Saa snart der opstaar smitsom Sygdom hos en Leverandør, hvad enten det er hos Folk eller Kreaturer, maa der ikke leveres Mælk fra Stedet. Er det Interessenten bevidst, at der er smitsom Sygdom iblandt hans Husfolk eller Kreaturer, og han desuagtet vedbliver at levere Mælk til Mejeriet, kan han af Bestyrelsen idømmes en Bøde af 1 Kr. pr. Ko pr. Dag til Mejeriets Kasse fra den Dag, da Sygdommen udbrød.

Fattes der Mistanke til, at en fremkommen Sygdom, enten hos Folk eller Kreaturer, er smitsom, er Bestyrelsen berettiget til at tilkalde Læge eller Dyr-læge; bliver det konstateret, at Sygdommen er smitsom, betaler vedkommende selv Omkostningerne ved samme, i modsat Fald betales disse af Mejeriets Kasse.

Dersom en Interessent paa Grund af Sygdom i hans Husstand eller Kreaturbesætning bliver forbudt at levere Mælk til Mejeriet, har han Ret til Erstatning af Mejeriet med $\frac{1}{3}$ af Værdien af hans Mælk, hvilken beregnes ved at tage Gennemsnittet af Mælkemængden, der er leveret 14 Dage før Standsningen. Denne Erstatning bortfalder dog, saafremt Leverandøren faar Erstatning paa anden Maade.

4

§ 6.

Leverandørerne maa sørge for, at Malkningen foregaar saa betids, at Mælken er paa den bestemte Plads, naar Mælkevognen kommer, i modsat Fald maa de enten beholde Mælken eller selv levere den paa Mejeriet. De forskellige Malkninger maa ikke sammenblandes, før hvert Maal er afkølet.

Mælken skal modtages paa Mejeriet hver Dag i Aaret med Undtagelse af Juledag, Nytaarsdag, ~~fastedag og Paaskedag~~. Naar Mælken leveres i frisk og god Tilstand, maa den leveres Dagen efter Helligdag.

I Tilfælde af Afspærring, Brud paa Maskinerne eller Ildebrandstilfælde, er Mejeriet ikke forpligtet til at modtage Mælken. Enhver Leverandør er pligtig at levere Mælken til de Tider og Steder, som Bestyrelsen bestemmer, dog er de Leverandører, som ikke kan levere 35 Pd. Mælk daglig, pligtig at transportere deres Mælk indtil 50 Favne gratis. Hvor det bliver nødvendigt at bære Mælken over 50 Favne, kan der ved Aarets Slutning tildeles Vedkommende Bærepenge, der dog ikke maa overstige Gennemsnitsprisen af Mejeriets Køresum pr. 100 Pd. Mælk.

Skulde det nogen Sinde vise sig, at en eller flere Interessenter af en eller anden Grund kommer til at bo saa afsides, at Bestyrelsen finder det urentabel for Mejeriet at afhente hans Mælk, maa Vedkommende enten udtræde af Mejeriet eller selv befordre sin Mælk til nærmeste Vej, hvor Mælkekusken kører; dog skal Vedkommende ikke betale for Udtrædelsen i dette Tilfælde.

§ 7.

Mejeriets Anliggender ledes af en Bestyrelse paa 7 Medlemmer, der vælges af Andelshaverne ved den aarlige Generalforsamling med simpel Stemmefflerhed, og enhver Andelshaver er pligtig at modtage Valg og udføre det Hverv i 2 Aar, efter hvilken Tid han dog kan fordre sig fritaget i lige saa lang Tid. Efter et Aars Forløb afgaar de tre af den første Bestyrelse, hvilket sker ved Lodtrækning, næste Aar afgaar tre andre Medlemmer og siden efter Tur. Be-

5

styrelsen repræsenterer Foreningen, og den Afgørelse, den maatte træffe paa Foreningens Vegne, er bindende for denne, forsaavidt den angaar Mejeriets Drift. Bestyrelsen vælger selv sin Formand. Kassereren vælges af Generalforsamlingen for et Aar ad Gangen og skal være det 7. Medlem af Bestyrelsen; til denne indgaar alle Indbetalinger, ligesom alle Udbetalinger finder Sted igennem ham. Kassereren, der tillige fører Kasseregnskabet, erholder derfor en aarlig Løn paa 200 Kr. Det er Bestyrelsens Pligt til enhver Tid at drage Omsorg for, at mulig for Haanden værende Beholdning af Penge paa passende Maade gøres frugtbringende for Andelshaverne, ligledes er det Bestyrelsens Pligt at føre Tilsyn med Mejeribestyrerens Virksomhed og drage Omsorg for, at Mejeriet med alle Maskiner og Inventar til enhver Tid er i fuldkommen arbejdsdygtig Stand. Samtlige Leverandører er solidarisk ansvarlige for Mejeriets Kasse.

§ 8.

Hvert Aar i Juli Maaned, eller paa et senere Tidspunkt efter Bestyrelsens Skøn, afholdes Licitation over Mælk, Smør og andre Kørseler.

Fremkommer der ved denne Licitation ikke rimelig Bud paa en eller flere Ruter, har Bestyrelsen Ret til at fastsætte en Pris i Forhold til andre udlejede Ruter. Kan Udlejning herefter ikke finde Sted til den fastsatte Pris, da overlades Afgørelsen til Leverandørerne i disse Ruter, enten at køre paa Omgang eller betale Merprisen.

§ 9.

I Mejeriet føres et tydeligt Regnskab over saavel hver enkelt Leverandørs Levering som over Mejeriets Indtægter og Udgifter i det hele; med dette fører Bestyrelsen Tilsyn samt iøvrigt med, at alt i Mejeriet foregaar med Orden og Punktlighed, og at intet upassende sker, og er i saa Henseende Mejeriets Personale pligtig at efterkomme dennes Ordre.

6

§ 10.

Forandring af Lovene eller yderligere Tilføjelser er vedtagne, saafremt det fremsatte Forslag, der indgives skriftligt til Bestyrelsen ved en Generalforsamling erholder $\frac{2}{3}$ af de afgivne Stemmer; derimod er Forslag til Mejeriets Ophævelse kun vedtaget, saafremt de mødte afgiver $\frac{2}{3}$ af Stemmerne derfor ved to paa hinanden følgende Generalforsamlinger. De ved Realisation af Mejeriets Ejendele indvundne Beløb fordeles mellem Andelshaverne i Forhold til den i indeværende Periode leverede Mælkemængde. Ønsker en Andelshaver at udtræde af Mejeriet ved en Periodes Slutning, fortaber han herved sin Andel i Mejeriets Ejendom.

§ 11.

Hvor Mælkekørselen finder Sted udenfor de offentlige Veje, er enhver Leverandør pligtig til at lade Mælkevognen have uhindret Færdsel med nærmeste Vej over hans Ejendom. Leverandørerne holder Vejene i Stand indenfor hver Rute efter Bestyrelsens Bestemmelse. Hver Leverandør faar tildelt sit Vejstykke at istandsætte til en af Bestyrelsen fastsat Tid. Er Arbejdet ikke udført til den af Bestyrelsen fastsatte Tid, skal Bestyrelsen leje paa Vedkommendes Regning, og de derved afholdte Udgifter fradrages i hans Mælkepenge. Denne Bestemmelse gælder dog ikke for Sne.

Bestyrelsen har Ret til at lade opkaste Ler og Grus til Mejerivejene, hvor det findes i Leverandørernes Ejendom, naar der ydes samme Betaling derfor, som Kommunen yder paa lignende Steder. Om Vinteren ryddes Mejerivejene for Sne, saa de er farbare, hvortil alle i Ruten er pligtig at medvirke.

§ 12.

Nybygningen ved Mejeriet, Butikken, som er beregnet til Mejeriudsalg, Lejligheden til Beboelse for en gift 1. Mejerist, Værelserne til Undermejeristerne, Udlejning af Butik og Lejlighed, eventuelt et Værelse, overlades til Bestyrelsen.

7

§ 13.

Bestyrelsen antager og afskediger Mejeribestyreren, der er ansvarlig for den daglige Ledelse af Mejeriet. I Tilfælde af Afskedigelse, bortset fra Misligholdelse, har Mejeribestyreren inden for 14 Dage Ret til at begære Afskedigelsen forelagt en Generalforsamling til Afgørelse, og Afskedigelsen bliver i saa Fald først gyldig, naar mindst Halvdelen af Mejeriets Andelshavere stemmer for den.

Mejeribestyreren er Mejeriets Tillidsmand, og som saadan antager og afskediger han den fornødne Medhjælp.

§ 14.

Hvert Aar i November Maaned afholdes den ordinære Generalforsamling.

Indvarslingen sker ved skriftligt Meddelelse til samtlige Andelshavere mindst 8 Dage før Afholdelsen, bilagt Dagsordenen samt et Uddrag af det afsluttede Aarsregnskab.

Formanden aflægger Beretning om Mejeriets Drift i det forløbne Aar, ligesom det reviderede Regnskab for det forløbne Aar forelægges til Godkendelse. Desuden foretages Valg af Kasserer, Bestyrelse og Revisorer. Saadan Generalforsamling første Gang i November 1949.

§ 15.

Ekstraordinær Generalforsamling afholdes, naar Bestyrelsen skønner det fornødent, eller mindst 40 Andelshavere fremsætter skriftlig Begæring derom med Angivelse af de Emner, der ønskes behandlet. Indkaldelsen sker med 8 Dages Varsel.

§ 16.

Mejeriets Besætninger skal tuberkulinprøves i det Omfang, som kræves for registrerede Besætningers Vedkommende. Nægter en Leverandør at lade tuberkulinprøve i detté Omfang eller paavises der ved Tuberkulinprøven Dyr, der reagerer for Kvægtuberkulose, og disse Dyr ikke fjernes fra Ejendommen

8

inden for 1. Maaned efter Prøven, fradrages der derefter i Betalingen 2 Kr. pr. 100 kg leveret Sød-mælk fra den paagældende Besætning, indtil samtlige Dyr i denne har bestaaet ny Tuberkulinprøve. Denne Prøve maa tidligst foretages 2 Maaneder efter, at de reagerende Dyr er fjernet fra Besætningen. Reagenterne skal holdes isoleret fra alle ikke reagerende Dyr.

§ 17.

Mejeriet indgaar paa en 5-aarig Periode for Fællesreglerne til Kalvekastningens Bekæmpelse.

Saledes vedtaget i Tvis Forsamlingshus den 18. Maj 1949.

Peder Christensen. Harald Halgaard.
Thorkild Sørensen. Kjeld Nielsen.
Aksel Henriksen. Enevold Jensen.
A. H. Mortensen.

MEJERIDRIFT - SØN OG HELLIGDAGE

Ofte til debat i bestyrelsen.

1892 - 1910.

Indtil 1910 holdt mejeriet stille om søndagen.

1910 - 1935.

Herefter vedtages med 2/3 af stemmerne at mejeriet skal køre søndag i sommerperioden fra 15. maj til 15. september. Lørdagsmælken måtte ikke leveres om mandagen.

1935 - 1952.

Sagen kommer igen op i 1935, hvor der igen stilles forslag om at mejeriet skal ligge stille hver søndag også i sommerperioden. Forslaget bliver nedstemt med 78 stemmer mod 35.

1952 - 1969.

I 1952 er starten af april måned meget koldt med frostvejr 1. april. Vejret slår om og bliver meget varm i påsken. 2. påskedag d. 20. april er der 24 graderes varme. Da mælken fra påskelørdag aften og påskesøndag ankommer til mejeriet 2. påskedag er mælken fra næsten alle leverandører så sur, at den må kasseres. Der bliver indkaldt til ekstraordinær generalforsamling, og nu vedtages det, at der skal køres mælk hver søndag hele året bortset fra 1. juledag og 1. nytårsdag.

KILDER

ⁱ <http://www.eba.esbjergkommune.dk/Default.aspx> - Esbjerg Byhistoriske Arkiv; 06.02.2012

ⁱⁱ Den Store Danske Encyclopædi

ⁱⁱⁱ Hjedding Andelsmejeri: http://vardemuseum.dk/dk.php/undervisning/soegeresultat/hjedding_andelsmejeri

^{iv} <http://historiskatlas.dk/> , 07.02.2012.

^v Billede fra det Kongelige Bibliotek, gengivet i Den Store Danske Encyclopædi. Fotograf Sylvest Jensen.

^{vi} Billede fra Hjedding Mejerimuseum

^{vii} Billede fra Hjedding Mejerimuseum

^{viii} http://www.kb.dk/image_client_static/gallerypager/viewer/?src=online_master_arkiv_3/non-archival/samlingsbilleder/turck/turck_61766.tif og http://e-billeder.dk/soegeresultat.php?&titel=andelsmejeri&keywords=andelsmejeri&fotograf_id=&kategori_id=&tekst=andelsmejeri&size=2 08.02.2012

Holstebro Lokalarkiv - arkivalier, fotos.

Avisudklip - Hans Larsen Tvis.

Private fotos

Kirsten Giver datter af Niels Giver
 Anne-Lene Felland barnebarn af Søren Giver.
 Bodil Kjær
 Aksel Damgaard
 Gunnar Eriksen
 Bent Haunstrup
 Karen Bak.
 Bent Bak
 Harry C. Andersen.